Nükleer felaket sonrası hayatta kalmayı başaran
bir ailenin hikâyesi...

NEBO'NUN MAVİ KİTABI

MANON STEFFAN ROS

nemesis KİTAP

2019 Galler Yılın Kitabı Ödülü

"Bu yeni dünyada saklanacak bir yer yok. İnsanlar arasında saygı mesafesi yok, yalanlar için yer yok."

2019 Galler Yılın Kitabı Ödülü'nün sahibi *Nebo'nun Mavi Kitabı*, bildiğimiz dünyanın yok oluşunun ardından ilişkilerin ve hayata bakış açısının nasıl değiştiğini büyüleyici, aynı zamanda ürkütücü bir tabloyla okura aktarıyor.

"Son" denilen nükleer felaketten sonra anne ve oğul arasında kurulan geçmişi ve o günü kapsayan ancak sınırları olan bir ilişkinin kapısından içeri girerken; ilacın, elektriğin, kalabalığın, ceptelefonlarının ve günümüze ait hiçbir gerecin olmadığı bir dünyaya adım atacaksınız. Hayatta kalma güdüsü, yalnızlık ve ölüm temalarıyla öne çıkan, Galceye özgü akıcı ve güçlü tasvirlerle ilerleyen *Nebo'nun Mavi Kitabı;* günümüz insanının doğadan ne kadar kopuk yaşadığını da gözler önüne seriyor.

Manon Steffan Ros "ekolojik distopya" temeline dayanan, ödüllü ve çoksatan romanında, insanın hayatta kalma içgüdüsüyle birlikte, çağdaş dünya düzenini de sorguluyor.

nemesis KİTAP
MASAL PEREST
nora
nemesiskitap.com nemesiskitap | nora | masalperest
9 786258 400458
KDV'den muaftır.

Sesime olan inancı bana veren arkadaşım,

Alun Jones'a.

Dylan

Annem artık bu şekilde yazmamın en iyisi olduğunu söylüyor. Çünkü bununla uğraşmak istemiyor, yani bence... Ya da bunu yapacak gücü yok. Sebebin hangisi olduğundan emin değilim ya da arada herhangi bir fark olup olmadığından.

Eskiden her sabah benimle birlikte bir saat otururdu, Mona'nın uyuduğu saatte. Yazdığımız metne eklemeler yapar, birlikte okurduk. Okulda yaptıklarımızdan farklı bir yol izliyorduk. Grafikler, çarpım tablosu ya da buna benzer şeyler üzerinde durmazdık. Bana kitap okuturdu, sonra da okuduğumuz kitaplar hakkında yazmam gerekirdi. Yazdıklarımı kırmızı tükenmez kalemle işaretleyerek okurdu. Yazım hatası yaptığım yerleri ya da yazdığım ahmakça şeyleri düzeltir, bana anlatırdı. Toplama çıkarma işlemleri dışında matematik çalışmazdık. Endişelenmeye başlamıştı. Tükenmez kalemlerle de ilgili endişeliydi çünkü elimizdekilerin tükenmesini istemiyorduk.

"Sana öğretecek bir şeyim kalmadı Dylan," dedi dün. Trende tanışan bir erkek ve bir kadınla ilgili romantik bir roman hakkında

yazdığım bir şeyi okumuştu ve sanırım içinde bir yerde bir şeyler değişmişti. "Bu şekilde devam etmenin bir anlamı yok." Bu yüzden eğer her gün bir saatimi yazmaya ayırırsam, beni artık ödevlere boğmayacağını söyledi.

Bu not defterini Nebo'da gizlice girdiğimiz bir evden almıştı. Birinin oturma odasının köşesindeki ufak bir masanın küçük çekmecelerinden birindeydi. Genellikle biz sadece kibrit, fare zehiri veya kitap gibi gerçekten önemli şeyleri çalarız. Ama bu defteri elinde bir süre tuttuktan sonra evirip çevirdi ve çantasına attı.

"Bu senin olsun," dedi sonra eve vardığımızda, "hikâyeni yazman için."

Elinden not defterini alırken "*Nebo'nun Mavi Kitabı*," dedim gülümseyerek. Defterin sayfaları bembeyazdı ve genişçeydi, tıpkı yeni bir gün gibi.

"Ha?" dedi Anne.

"*Carmarthen'in Kara Kitabı* ya da *Hergest'in Kırmızı Kitabı* gibi. Eski günlerde böyle yaparlarmış." Galler tarihiyle ilgili bir kitapta bu kitaplar hakkında bir yazı okumuştum. "Tarihimizle ilgili önemli şeyler anlatan kitaplar. Şimdi de tarihin bir parçasıdır, değil mi?"

Defterin kılıfı neredeyse siyah denilebilecek kadar koyu, güzel bir maviydi. "İncil karası," derdi Dylan Thomas. Fakat bir kitabın İncil olup olmadığını, kitabın sırtındaki başlığa bakmadan bile anlayabilirsiniz. Bilirsiniz işte. Benimki önemli bir kitap gibi durmuyordu ama neticede bütün kitaplar yan yana dizilmiş kelimelerden ibaretti.

Mona'nın eline geçmesin diye kitabı en üst rafa koydum ve sonrasında sızıntı olan köşeyi onarmak için sundurma çatıya çıktım. Böylesine küçük bir delikten ne kadar çok su gelebileceğine inanamazsınız. Sadece küçük bir parça Play-Doh oyun hamuru

ve bunun üzerine yaklaşık on iki santimlik bir branda parçası gerekiyordu. Bu iş için yalnızca bir tane çivi kullanabilirdim çünkü elimdekiler bitmek üzereydi. Bir çivi şimdilik işimi görür.

Mona ağlamaya başladığında Anne gidip onu beşiğinden aldı.

Sundurma çatıda akılalmaz bir manzara vardı. Birbirine geçmiş dişler gibi duran kale boyunca uzanan Caernarfon'dan denizi ve oradan da Anglesey'i görebilirdiniz. Anglesey'e gittiğimi hiç hatırlamıyordum ama Anne, küçük bir çocukken birçok kez gittiğimi söylüyor. Anglesey bir ada olduğu için yürüyüş yapacak güzel yerler ve etrafta bir sürü güzel kumsal varmış. Dün sundurmada oturmuş dışarıyı seyrederken bunu düşünüyordum. Denizi ve sadece bir ada olamayacak kadar büyük görünen adayı buradan izlemek... Bulunduğum yer ile deniz arasında ağaçlar, tarlalar, bilmediğim yerler var. Dün soğuk bir gündü, ağzımdan buhar çıkacak kadar soğuktu, tıpkı bir tenceredeki kar gibi. Orada oturup eski günlerdeki tüm o insanları, ufak tefek şeyleri, o insanların arabalarına atlayıp sahile gittiklerini ve yapacak hiçbir şeyleri olmayıp bütün bir günü deniz kenarında nasıl geçirdiklerini düşünüyordum. Ayaklarını denize sokmuşlar, birbirlerine su sıçratıyorlar, sonra da piknik yapıyorlar... Bu insanları çok düşünmemeye çalışıyorum.

Sonra Anne'nin göğsüne bağladığı Mona'yla beraber odadan çıktığını duydum ve merdivenlerden aşağı indim. Anglesey'i ve daha önce olanları düşünerek kaybedecek çok vaktim yoktu.

...

Evimiz ölü bir yerde. Demek istediğim; bir hiçliğin ortasında ve buraya kimse gelmiyor. Yani neredeyse hiç kimse. Eski günlerde evimizden yaklaşık yetmiş sekiz adımlık mesafedeki

Sunningdale adlı evde yaşlı bir çift yaşardı. Son'dan kısa bir süre sonra herkes gibi onlar da gitti.

Bir keresinde Anne'ye, "Sunningdale ne demek?" diye sormuştum evlerinin penceresinden içeri bakarken.

"Bir şey demek değil. Bir kelime işte," demişti. Kelimelerin bütün olayı, bir anlama sahip olmaları, diye düşünüyordum ama Anne'nin o anda bu konu hakkında konuşmak isteyeceğini hiç düşünememiştim. Sesi yorgun ve yumuşaktı, tıpkı bir yastık gibi. "O evden uzak dur Dyl. Bizim evimiz değil orası."

Sanırım Bay ve Bayan Thorpe'u anımsayabiliyordum ama emin değildim. Adam beyaz saçlı ve uzun boyluydu. Işığı yansıtan gözlükleri vardı, bu yüzden gözlerini net olarak göremezdiniz. Kadın ufak tefek ve zayıftı, konuşurken sizinle direkt göz teması kurardı. Sunningdale, bahçesini bir şeyler dikmek için kullanmam ve yakacak odun için birkaç ağacı kesmem dışında terk ettikleri günden beri hiç değişmemişti. Evin içine girmek isterdim ama Anne hayır derdi. Konu Sunningdale ya da Bay ve Bayan Thorpe olduğunda bir sebepten ötürü biraz tuhaflaşıyor.

İşin gerçeği, ev sahipleri muhtemelen bir daha asla geri gelmeyecek. Yaşlılardı, çalışmayı bırakacak kadar yaşlı. Mutfak penceresi önünde bonzai ağacı denen küçük ağaçlardan yetiştirmek ve golf oynamak gibi gereksiz şeyler yaparlardı. Ailelerini aramak için bir yerlere gitmiş olabilirlerdi. Şimdi beraberlerdi belki de. Muhtemelen İngiltere'de bir yerde.

Bugün kurutup çıra olarak kullanmak üzere bahçelerindeki ağaçtan dalları kesiyordum. Anne de ağacın dibinde duruyordu. Mona, Anne'nin göğsüne bağlıydı. Konuşmaya çalışıyordu. Ben ağacın tepesinden dalları yere bıraktığımda Anne onları birbiri-

ne bağlıyordu, çünkü bu şekilde eve sürükleyerek taşımak daha kolaydı. Ağaçlara tırmanmak, çatıya çıkmak falan benim için daha kolay işlerdi çünkü Anne'nin bacağında bir sorun vardı ve topallayarak yürüyordu. Fakat bazen hava güneşli olduğunda veya gökyüzünde yıldızlar varsa benimle birlikte çatıya çıkardı.

Perdelerin üzerinde minik pembe çiçekler vardı, yatak çok düzgün bir şekilde toplanmıştı, örtüler gergin ve pürüzsüzdü. Beyaza boyanmış bir gardırop ve yatağın her iki yanında küçük beyaz masalar vardı. Üzerlerine düzenli bir şekilde bir yığın kitap konulmuştu.

Dalları ona atmamı beklerken, "Hadi Dyl. Birazdan yağmur bastıracak!" dedi Anne.

"İçeride bir sürü kitap var," demeden önce bir dal daha kesip aşağı bıraktım.

Anne sessizdi.

"Ve yatağın üzerinde battaniyeler. Bir yorgan, sanırım. Ve iki tane yastık." Elimdeki testereyi başka bir dal üzerinde yavaşça bir ileri bir geri oynatıyordum.

"Bizi ilgilendiren bir şey yok," dedi Anne kesin bir ses tonuyla. Çenemi kapatmam gerektiğini biliyordum. Anne tartışan kadınlardan değildi, yalnızca bir kitap veya bir kapı gibi kendi içine kapanırdı. Sunningdale'e girmenin Nebo'daki diğer evlere girmekten farklı olduğunu düşünüyordu ve ben sebebini anlayamıyordum.

Anne bugün otuz altı yaşına girdi...

Hâlâ eski bir takvimimiz var, Son'un geldiği yıl olan 2018'den. Tam olarak hangi günde olduğumuzdan emin olamıyoruz çünkü hastalandığımız ilk günler birbirinden farksızdı. Üç gün geçmiş de olabilirdi, iki hafta da. Aman neyse. Hangi tarihte olduğumuzu tahmin etmiştik. Anne kutlamayı sevmezdi ama

bence bu önemli bir şeydi. Yaşam dolu otuz altı sene! Ve ben bu ömrün on dört senesi boyunca onunlaydım, o da benimleydi.

"Neredeyse hayatının yarısı boyunca benimle birliktesin," dedim başka bir dalı yere bırakırken.

Olduğu yerde kımıldamadan durarak yaprakların arasından bana baktı. Saçları ıslaktı ve yağmurluğunun fermuarını Mona'nın üzerini kapatacak şekilde çekmişti. Küçük kız kardeşim buradan bakınca mavi bir yün şapkadan ibaretti.

Bazen bir insanın Anne kadar güzel ve çirkin olmasının imkânsız olduğunu düşünüyorum.

Bunu söylemenin korkunç bir şey olduğunu biliyorum. Anne insanlara hatta hikâyelerdeki insanlara bile çirkin dememden nefret ediyor ama ben bunu bir türlü anlamıyorum. Duymadıkları sürece ne zararı var ki? Ama Anne, insanların fiziksel görünüşünü çirkin bulan insanların içinin çirkin olduğunu söyler. İçten içe iğrenç bir insan olmalıyım çünkü bazen Anne'nin gerçekten çok çirkin olduğunu düşünüyorum.

Pek fazla insan görmüyorum, bu yüzden belki de kim güzel kim çirkin anlayamıyorum. Ama Son'u hatırlıyorum. Altı yaşındaydım ve sonuç olarak anı biriktirmek için altı sene uzun bir süre. Kadınların kitap kapaklarındaki gibi göründüğünü hatırlıyorum sanırım; kalın pembe dudaklar, süt gibi pürüzsüz tenler ve hiçbir teli kabarmamış yumuşacık saçlar. Anne böyle değildi. Uzun ve zayıf yüzünde kocaman gözleri, küçük bir ağzı ve yüzüne göre çok büyük duran bir burnu vardı. Uzun boyluydu ve güçlü bir yapısı vardı. Şişman değildi ama kabacaydı, yumuşak saçları yoktu. Son'dan önce saçlarını kısa kestirir ve sarıya boyatırdı. Ama şimdi saç kesmek bile başlıca bir iş, bu yüzden

başının tepesinde çalı çırpı gibi uzuyor saçları. Köpek kılı gibi kalın telli, dünyanın gece büründüğü karanlık kadar siyah ve yer yer gümüş teller uzanıyor.

Ona benzediğimi sanmıyorum. Ben kimseye benzemiyorum.

Uzun bir süre boyunca ağacın tepesine, bana baktı. Bir anlığına Bay ve Bayan Thorpe'un evine girmemi söyleyecek sandım ama sonunda sadece yüzünü çevirdi. Mona, Anne'nin ceketinin altında kendi kendine konuşuyordu. Onu göremesem bile sesini duyuyordum, anlamsız kelimelerden oluşan manasız bir gevezelik ediyordu. Bazen küçük bir el uzanıp Anne'nin yanağına dokunuyordu.

Bu akşam ava gideceğim. Anne doğum gününde biraz et yesin diye bir tavşan veya yabani bir kedi yakalamaya çalışacağım. Patates tarlasına tuzakları kurdum bile. Anne bu sene güzel bir doğum günü geçirecek.

...

Dün bir tavşan yakaladım. Tuzakta seğiriyordu, ben de onu çakımla çabucak öldürdüm ve kanını bir şişeye doldurdum. Anne patateslerin üzerine koymak için bundan bir sos yapıyor. Bu bizi daha güçlü yapıyormuş. Mona'yı emzirirken birkaç kez kan içmek zorunda kalmıştı çünkü sütü olması için bir kadının güçlü olması gerekiyor. Anne bazen yarım bardak kan içer ve anında hepsini tükürür. Ne kadar soğuk olursa olsun kanın ona her zaman sıcak geldiğini ve bunun midesini bulandırdığını söylüyor.

Tavşanın derisini yüzdüm, eve getirdim ve "İyi ki doğdun Anne!" dedim. Bu sabah doğum günü kartını almaya gitmiş

ve kartı şöminenin üzerine koymuştum. Kartın üzerinde bir yarış arabası resmi vardı ve "İYİ Kİ DOĞDUN! BUGÜN 6 YAŞINDASIN!" yazıyordu ama önemli değildi. Elimizde kalan tek kart buydu. On üç tane doğum günü kartım vardı ama Son'dan sonra kalanını yakmaya karar vermiştik çünkü o zamanlar her şeyden habersizdik, çıraları kış için kuru bir yerde saklamamız gerektiğini bile bilmiyorduk.

Anne, "Teşekkürler canım," diye gülümsedi. Mona yerde, Anne'nin çoraptan yaptığı yılan oyuncağıyla oynuyordu. Tavşanı bir tencereye yerleştirip ateşe koydum.

"Derisini yüzdün mü?"

"Evet, kulübede kuruyor."

Anne başını salladı.

Anne'nin önceki doğum günlerini hatırlamıyorum. Yani tabii son yıllardaki doğum günlerini anımsıyorum, Son'dan öncekileri hatırlamıyorum. Ama kendi doğum günlerimi unutmadım. Pastaları, mumları ve hediyelerin üzerindeki ince hediye paketlerini. Seslerini ve nasıl hareket ettiklerini ya da güldüklerini hatırlamasam da diğer çocukların isimlerini de hatırlıyorum.

Freddie.

Dewi.

Ned.

Ella.

James.

Oliver.

Harry.

Endaf.

Betty.

Swyn.

Eloise.

Bundan fazlası olmalıydı ama o kadarını hatırlamıyorum. Hatırlamaya çalıştım durdum, fakat çabaladıkça daha azını hatırlıyordum. Bir rüyayı hatırlamaya çalışmak gibi bir şey.

Tavşan etini biraz cevizle birlikte yedik. Tadı çok güzeldi. Yarısını yarın için sakladık.

Bir tavşandan ne kadar et çıkabileceğine inanamazsınız.

Bu gece Mona yatağındayken sundurma çatıya çıktık çünkü gökyüzü çok aydınlıktı.

"Yazmaktan keyif alıyorsun," dedi Anne. Bunun bir soru mu yoksa bir açıklama mı olduğundan emin değildim.

"Evet, sanırım Son hakkında bir şeylerin yazılması gerekiyor. Öbür türlüsü pek mantıklı gelmiyor. Ve Son hakkında pek bir şey de bilmiyorum."

Anne başını salladı. "O zamanlar küçüktün. Uzun zaman önceydi."

"Yazmalısın Anne. Defteri benimle paylaş. Neler olduğunu anlat."

"Okuldayken yazma konusunda berbattım."

"O zamandan beri binlerce kitap okudun. Şimdiye kadar daha iyi olmuşsundur."

Ve karar verildi. Anne ve ben, *Nebo'nun Mavi Kitabı*'nı beraber yazacaktık. O, eski günler ve Son hakkında yazacaktı; ben de şimdi hakkında yazacaktım, nasıl yaşadığımız ile ilgili. Birbirimizin ne yazdığını okumayacağımıza dair anlaştık, ne olur ne olmaz. Gerçi ne olabilirdi, emin değilim.

"Birimize bir şey olmadığı sürece," dedi Anne hafif bir iç çekmeyle. Cevap vermedim çünkü cevap verecek bir şey yoktu. Anlamıştım. Bir süre sessiz kaldık.

"Şu an bir sigara olsa içerdim," dedi Anne. Bazı akşamlar bunu derdi. Sigara, eski günlerde insanların yaktıktan sonra ağzına götürüp dumanını içine çektikleri küçük bir şeydi. Hakkında pek bir şey hatırlamıyorum, yalnızca kokusu... İlk başta ılık, ağır ve hoş bir hava yaratıyordu, birkaç saat sonra ise bayat ve acı bir koku bırakırdı.

"Doğum günü hediyesi olarak sigara mı isterdin? Eğer herhangi bir şey isteyebilseydin?" Anne dışarıyı izleyip bakışlarını Anglesey ve ötesine dikti, düşünmeye başladı. Anne dışarısı gibi kokuyordu.

"Hiçbir şey," dedi bir süre sonra, "hiçbir şey istemezdim."

Kulağa hoş geliyordu ama yalan söylediğini biliyordum. Herkes bir şey isterdi. "Dünyadaki herhangi bir şey Anne. Eski günlerden bile olur."

Anne iç çekti. "Pekâlâ. Bir Bounty isterdim."

"Ne?"

"Bounty. Bir çeşit çikolataydı Dyl." Çikolatanın ne olduğunu hatırlıyorum elbette ama bunu değil. Dairy Milk'i ve Penguin'i ve Milkybar'ı ve Freddo'yu hatırlıyorum. "İçi hindistancevizi dolguluydu. Şekerle karıştırılmış bir kıvamı vardı. Önce hep çikolatasını yerdim, sonra ortasını. Sütlü çikolatalı olanın paketi açık maviydi, bitter çikolata olansa koyu kırmızıydı."

"Hindistancevizi bildiğimiz ceviz gibi bir şey mi?"

"Hayır hayır. Tatlı bir şey. Ve bir sürü küçük parçanın bir araya gelmiş olduğunu düşün."

Bunu sorduğuma pişman olmuştum çünkü eski günlerden bahsettiğimizde Anne sessizleşirdi. Çalışırken oluşan sessizlik gibi değil, söylenecek bir şey olmadığı için oluşan sessizlik.

"Bunu hiç düşünmemiştim, biliyor musun?" dedi bir süre sonra. "Kimsenin aklına gelmemişti. Bir markete veya alışveriş merkezine giderdin ve hoşuna giden bir paket çikolata veya patates cipsi görünce alırdın." Başını iki yana salladı. "Aç değilken bile!"

"Ama neden?"

"Hatırlayamıyorum," diye cevap verdi Anne. Biraz sessiz kaldıktan sonra, "Çünkü elimizin altındaydı," dedi.

Rowenna

~~Nasıl başlayacağımı bilmiyorum, bu yüzden belki de~~

~~Yazı yazmaya alışkın değilim. Yıllardır yazmıyorum, okuldan beri. Ama şimdi düşünüyorum da~~

~~Bugün çok karanlık bir gün ve merak ettiğim~~

Daha önce bir şeyler yazmayı denedim ama hiçbir şey işe yaramadı. Yazdıklarımı kendi kendime okuduğumda hiç gerçekmiş gibi gelmiyordu. Asla gerçek olmayan bir dünyada yaşamış başka birinin anıları gibiydi. Son'dan beri birçok kış atlattık ve şimdi yazmazsam bir daha asla yazamayacağımdan korkuyorum.

Her şey öyle hızlı oldu ki. Son. Bu olanlara bir açıklama arıyorsanız en baştan da başlayabilirim. Ne olduğunu bilmiyorum. Tam olarak bilmiyorum.

Dylan okuldaydı, ben de işteydim. Bir kuaförde çalışıyordum. Çoğunlukla çocukların ve yaşlı kadınların saçlarını kesiyordum. Bu iki yaş grubu arasında kalanlar, şehirdeki görece daha pahalı kuaförlere gitmeyi tercih ediyordu. O tip yerlerde kaşlarını aldırıp ışıltılı manikür de yaptırabilirlerdi. Halimden memnundum çünkü o tip yerlere ve o insanlara uyum sağlayamıyordum. Ayrıca çalıştığım kuaförü işleten Gaynor, Dylan'ı okuldan almak için işten vaktinde çıkmama izin veriyordu. Bazen eğer meşgulsek Dylan'ı salona getirirdim, lavaboların yanındaki deri koltuklara oturur ve yaşlı kadınlarla eski zamanlardan biriymiş gibi sohbet ederdi. Yaşlı kadınların küçük çantalarına ellerini götürüp çanta tokalarını açmalarını ve ona bir sterlinlik bozuk para vermelerini nasıl sağlayacağını çok iyi bilirdi. Gaynor, kasanın altındaki dolapta özellikle Dyl için birkaç paket cips ve Penguin saklardı.

Nazik biriydi.

Sonra bir gün radyoda haberleri dinliyorduk –işyerinde hep radyo dinlerdik– ve Amerika'nın bazı büyük şehirlerine bombalar atıldığını duyduk. Gaynor ve ben, yaşlı kadınların başları üzerinden göz göze geldik ve öylece kaldık. Müşterimin işini bitirdikten sonra Gaynor'a kendimi iyi hissetmediğimi söyledim, o da bana öğleden sonrası için izin verdi. Yalan söylediğimi biliyordu, fakat mecbur kalmasam yalan söylemeyeceğimi de biliyordu.

Sonra şunları yaptım.

Kasabanın diğer ucuna, Mei'nin Garajı'na yürüdüm ve günün geri kalanında kullanmak üzere bir kamyonet kiraladım. Bangor'daki büyük Tesco süpermarkete gittim, içerisi benim gibi panikleyen insanlarla doluydu. Alışveriş arabasına koyabil-

diğim kadar kuru gıda aldım: nohut, fasulye, inci arpa, çuvallar dolusu farklı türde pirinç. Alabildiğim kadar ağrı kesici aldım, kendini öldürmeye yetmeyecek kadar fazlasına izin veriliyordu. Sonrasında koca bir yapı markete gittim ve ihtiyacım olacağını bilip bilmeden bir sürü çivi, vida, pil, iki ayarlı el feneri ve büyük plastik levha aldım. İki politünel, büyük sert kemer ve solucan şeklinde kalın şeffaf plastik kaplama. Tohum paketleriyle dolu kocaman kutular. İki elma ağacı (bahar mevsimindeydik). Bahçe işleri için bir yaba ve bir kürek. Fare zehiri.

Eve dönerken Spar'da durup Dylan'a birkaç tane Freddo aldım.

Yaptıklarım bunlardı.

Eve gittim ve bagajdaki her şeyi garaja taşıdım. Eve girdim ve internetten sayfalar dolusu bilginin çıktısını aldım. Tavşan tuzağı nasıl yapılır? Nasıl sebze yetiştirilir? Bahçede yetiştirilebilecek eski usul ilaçlar. Hangi yabani otlar yenir? İçme suyunun temiz olduğunu nasıl anlarsınız?

Kasabaya geri döndüm ve aracı garaja bıraktım, sonra da Dylan'ı aldım. Biraz daha çikolata almak için tekrar Spar'a uğradım. İnsanlar konserve yiyeceklerin bulunduğu rafları silip süpürmüştü ama tarihi geçmek üzere olan bir iki donmuş pizza vardı, ben de çayla beraber yemek için pizzaları aldım.

Salona döndüğümde Dylan elindeki Freddo'lara yumulmuş, yaşlı bir kadına öğretmeni hakkında bir şeyler anlatıyordu. Gaynor'a, "Gelip bizimle kalabilirsin," dedim.

Gülümsedi. Yüzünde daha önce hiç görmediğim gergin bir gülümseme vardı. "Tanrı aşkına Rowenna, abartma. Bize bir şey olmaz!" Yerleri siliyordu, yerdeki döşeme muşamba üstünde gri saç telleri uzanıyordu.

"Tabii ki olmaz. Ama hani ihtiyacın olursa... Bize gel."

Gaynor boğazını temizledi, ağzından kaçmaya çalışan kelimelerden kurtulmaya çalışır gibiydi. Temizliğe devam etti, sonra kahve içtik. Kuaför salonu dünyanın en güvenli yeri gibiydi.

Sonrasında ne konuştuğumuzu hatırlamıyorum ama Dylan ve ben gitmeden önce, "Bana çok iyi davrandın," dediğini hatırlıyorum. Ne demek istediğini anlamamıştım çünkü bana göz kulak olan kişi hep o olmuştu ve bunu onu tanıdığım günden beri yalnızca her gün aynı yerde olmakla ve her gün aynı şekilde davranmakla yapmıştı.

•••

Bir iki gün boyunca her şey normal devam etti. Dylan okula gitmeye, ben de kadınların saçlarını kesmeye devam ettim. Garaja yığdığım malzemeler de bir anlık aptal savurganlığıma denk gelip, satın almak için borca girdiğim bir yığıntı gibi hissettiriyordu.

Sonra bir sabah, yaşlı bir kadının saçlarını açık bir renge boyarken elektrikler gitti. Bir anda. Titremedi bile. Sadece kesildi ve geri gelmedi. Radyo sessizliğe gömüldü, ışığın altında oturan kadın mırıldanıyordu: *Lanet olsun, ne bu şimdi?*

Birkaç dakika bekledik ama elektrikler gelmedi. Yaşlı kadının saçlarını soğuk suyla yıkamak zorunda kaldım, kadın bu konu hakkında söylendi durdu çünkü gribi henüz atlatmıştı.

"Okula bir uğrasam olur mu? Belki orada da elektrikler gitmiştir," diye sordum Gaynor'a.

"İstersen direkt eve geçebilirsin," diye cevap verdi. "Elektrik gelmezse dükkânı kapatmak zorundayım."

Öğrenciler okulun bahçesinde oynuyordu. Bir süre kenarda durup Dylan'ı izledim. Bir uçakmış gibi yapıyordu, yanındaki iki arkadaşı da onu taklit ediyordu. Kollarını çarmıha gerilmiş bir adam gibi iki yana açmıştı.

Eve gittik.

Elektrik bir daha hiç gelmedi. İlk birkaç gün gelmesini bekledim ama bir süre sonra umut etmeyi kesmiştim. Dylan okula ne zaman döneceğini soruyordu, ben de ona tam olarak bilmediğimi söylüyordum.

Şimdi kesin suretle eminim.

Bazen önceleri kim olduğumu düşünüyorum. Rowenna, her zaman güzel ve düzenli, her zaman efor harcayan. Makyaj, saç düzleştiricisi, ojeler... On iki yaşından beri diyetteydim. Şimdi zayıf ve kaslıyım ve de bitkin, endişeli ve kaskatı. Sekiz senedir makyaj yapmıyorum ve saçlarım beyazlamaya başladı. Otuz altı yaşındayım.

Dylan

Kötü bir gündü.

Anne, Bay ve Bayan Thorpe'un evinin araç yoluna tuzak kurmuştu. Sabah ilk iş, herhangi bir şey tuzağa yakalanmış mı diye bakmaya gittim. Karanlık, kahverengimsi gri renkte bir gündü ama aynı zamanda aydınlıktı da. Kirli bir battaniye gibiydi. Bütün dünya boğuluyormuş gibi hissettim. Şiddetli yağmur vaat eden o ağır, sıcak hava. Sebzelerin yağmura ihtiyacı vardı, ama benim de güneşe.

Tuzağı her zamanki gibi boş görmeyi bekliyordum, Bay ve Bayan Thorpe'un araç yoluna koştum. Herhangi bir şey yakalamak için iyi bir konumda değildi –şeridin üzerindeki büyük tuzak çok daha iyiydi– aman neyse. Küçük tuzakta bugün bir şey vardı.

Yaklaştıkça bir yaban tavşanı olduğunu anladım çünkü tüyleri kahverengimsiydi. Tavşanlar öyle olmazdı. Ve büyüktü, kedi

gibiydi. Geldiğimi duymuş olmalıydı çünkü zıplamaya başladı ve arka patisini tuzağa kaptırdı.

Bir şeyleri öldürmekten hoşlanmıyorum.

Anne de öldürmekten hoşlanmadığını söylüyor, ama bunu yapmak zorundaydık çünkü ete ihtiyacımız vardı. Onun pek de umurunda değil, yüzündeki ifadeden de belli oluyor zaten. İfadesiz ve tahta gibi sert. İçinde sıcaklığa dair hiçbir şey yok gibi.

Bıçağın bedene girişinden hoşlanmıyorum. O histen. Sesten de. Gerçi ses gerçek mi yoksa zihnimde canlandırdığım bir şey mi emin değilim. Bir hayvanın ciyaklaması sırasında bıçağın ete değme sesini duyabileceğimden emin değilim. Her seferinde ciyaklamıyorlar, ciyaklamadıkları zaman daha kötü hissediyorum.

Ölürken hepsi bana bakıyor.

Elimde hafif bir bıçakla hayvana doğru ilerledim. Ve işte o an gördüm.

Hayvan tuhaf bir şeydi.

Bir yaban tavşanıydı ama neredeyse iki yaban tavşanı büyüklüğündeydi. Kafasına bir şey takılmıştı. Yumru gibi bir şeydi. Yumrunun da küçük bir ağzı, dişleri ve iki küçük kulağı vardı. Ve iki ölü göz, sanki biri gözyuvarlarını çalmıştı.

Kustum.

Bu iki suratlı yaban tavşanı, bir yaratıkta bir buçuk hayvan iğrenç bir şeydi. Yaban tavşanını güzel yapan şeyler bir anda korkunç bir hal almıştı. Kafasının arkasında ölü bir yüz vardı.

Yaban tavşanı ağlıyordu.

Bana bunu yaptıran neydi bilmiyorum. Onu öldüremedim çünkü bu kadar iğrenç bir şeyi yemem mümkün değildi. Ama onu serbest bırakabilirdim. Ama bunu da yapamadım. Neden bilmiyorum.

Bay ve Bayan Thorpe'un boya ve ahşap kokan kulübesine gittim. Ödünç aldığım bazı eski aletler ve tırpan dışında yıllar önce nasılsa hâlâ öyleydi. Bir daha asla geri vermek zorunda olmadığımı bilsem de Anne bana "ödünç almak" kelimesini kullandırtırdı.

Eski, beyaz bir örtü vardı. Üzeri boyayla kaplıydı. Örtüyü tuzağın yanına taşıdım ve yaban tavşanının yanına diz çöktüm. Ciyaklıyormuş gibi ağzını açtı ama ses çıkmadı.

Başını ve bacağını açıkta bırakarak yaban tavşanın üzerini örtüyle örttüm. Hareketsiz duruyordu. Tuzağın dişlerini açmak işin bir sopa kullandım ve yaban tavşanının bacağını yavaşça çıkardım.

Kaçmadı. Örtüyle birlikte onu yerden kaldırdım ve kulübeye taşıdım. Titriyor olması dışında diğer yaban tavşanlarından farklı hissettirmiyordu. Bu şekilde taşıdığınız sürece ikinci bir suratı olduğunu anlamanız mümkün değildi.

Onu kulübeye bıraktıktan sonra isterse kendine küçük bir yuva yapabilsin diye dışarı çıkıp çimen ve yaprak gibi hoş ve yumuşak şeyler topladım. Dolaplardan birinin arkasında saklanıyordu. Ortaya çıkacak mı diye görmek için biraz bekledim ama görünmedi, ben de dışarı çıktım ve kapıyı ardımdan kapattım.

Eve girdiğimde, "Bir şey yakaladın mı?" diye sordu Anne. Öğle yemeği için ısırgan otu toplamıştı ve eldivenler hâlâ elindeydi.

"Yenecek bir şey değildi," diye cevap verdim. Anne olduğu yerde durup bana baktı. "İki yüzü vardı."

"Ne?"

"Ön patileri yoktu. Onun yerine bir yüzü daha vardı. Ölü bir yüz."

Anne tekrar yere baktı, uzun bir nefes verdi. "Yaralanmış mıydı?"

"Pek değil. Gitmesine izin verdim."

Anne başını salladı. Yaban tavşanını kulübeye götürdüğümü ona neden söylemediğimi bilmiyorum. Bunu anlayacağını düşünmüyorum.

"Lanet Wylfa," dedi sonra. Arka ayakları olmayan yavru tilkiyi ve kafatasının yarısı yokmuş gibi görünen sincabı gördüğünde de böyle demişti. "Lanet Wylfa" ne demek bilmiyorum. Kitapların hiçbirinde geçmiyor ve sormak için doğru zamanı bir türlü bulamadım.

Dylan

Uzun süredir yazmadım çünkü yazacak pek bir şey yoktu. Ama şimdi var.

Bu kitabı daha önce okumuştum. Adı *Genel Ortaöğretim Biyoloji*'ydi ve kapağında bir iskelet resmi vardı. Bazen bazı şeyleri okur ve anlamazsınız ya... Ya da anladığınızı düşünürsünüz ama büyüdükçe zannettiğinizden daha farklı bir anlam ifade ederler. Bugün bana olan şey buydu.

Sabah tarladaki tuzakları onarmakla vakit geçirmiştik, sonra Anne gidip Mona'yla birlikte biraz kestireceğini, bu sırada benim okuma yazma çalışmam gerektiğini söyledi. Ben de kitabın 5. ünitesini, sayfa 62'yi açtım: üreme.

Daha önce bu sayfaların yarısını okumuş, okuduklarımın yarısını anlamıştım. Spermin yumurtaya yüzmesi, daha sonra rahmin iç zarına yerleşmesi ve sonra küçük bir bebeğin dışarı

çıkmak zorunda kalana kadar içeride büyüyüp gelişmesi hakkında bir şeylerdi. Okuduklarım bana mantıklı gelmiyordu çünkü biliyordum ki sadece erkeklerin spermi vardı ve bebek yapabilmek için sperme ihtiyaç vardı. Ama bütün bunların Mona'nın durumunda ne anlama geldiğini hiç düşünmemiştim.

Yanlış anlamışımdır belki, diyerek tekrar okudum. Ama doğru anlamıştım. *Renklerden Moru* gibi kitapları ve Sant adında kötü bir adamın Dewi'yi yapmak için Non'a tecavüz ettiği Galler'in koruyucu azizi Saint David'in hikâyesini düşündüğümde mantıklı geliyordu. Kadınlar, erkeklerle birlikte olduktan sonra bebek sahibi oluyorlar.

Ama annem senelerdir bir erkekle görüşmedi. Bu yüzden Mona'nın nereden çıktığını bilmiyorum.

Dylan

Son yazdığımdan beri düşünüyorum. Bilmediğim şeyler hakkında düşünüp duruyorum.

Kitapların neden başka bir dünyadan bahsettiğini ve bazı hayvanların neden tuhaf olduğunu bilmiyorum. Anne, Mona ve ben burada durmuş bütün gün sadece birbirimizi görüyorken; kitaplardaki insanların neden bütün gün birbirleriyle konuştuklarını, Neden sevgililerinin olduğunu ve dışarı çıktıklarını bilmiyorum. Anne'nin ifadesi kaya gibi sertken ve kullandığı kelimeler böylesine az ve birbirinden uzakken, ona bunları nasıl soracağımı da bilmiyorum.

Pwyll gittikçe evcilleşiyor.

Yaban tavşanına "İki Yüzlü Pwyll" adını verdim. Bu adı eski kitaplardan birinde buldum, Anne'nin okul kitaplarından birinden. Anne'nin adı, kitabın kapağına kargacık burgacık yazılmıştı:

Rowenna Williams, 11 yaşında. Adı *Mabinogion* ve zor bir kitap. Kitapta bir sürü tuhaf şey oluyor ve hikâyede sevmem gereken karakterleri sevmiyorum. Kahramanlar her zaman ne yaptıklarından çok emin. Ama kahramanlardan biri olan Pwyll bana pek batmıyor. Birçok hata yapıyor, buna rağmen yine de birisi onun hikâyesini yazmış.

Pwyll, söylemesi çok garip bir isim, çünkü Galce ve içinde *ll* sesi var. Sanki hava, dilimin iki yanından kaçmaya çalışıyordu. Bambaşka bir ses ve eğer alışkın değilseniz söylemesi çok zor. Okulda Galce konuştuğum zamanlardan hatırlıyor gibiyim. Bazen unutuyorum diye endişeleniyorum. Bu yüzden çapa yaparken ya da ateş yakarken unutmamak için tekrarlayıp duruyorum: *ll, ll, ll.*

Pwyll bir yaban tavşanı için iyi bir isim bence. *ll* sesi farklı ama yine de güzel, beklenmedik bir güzelliği var, yaban tavşanının kendisi gibi.

Anne yazmaktan hoşlanmıyor, "yazdığı her şey kulağa garip geliyormuş," öyle diyor. Kitaplardaki gibi değilmiş. Ben iyiymişim çünkü diyaloglar falan ekliyormuşum ve konuştuğumuz gibi yazıyormuşum.

Öyle yapıp yapmadığımdan emin değilim çünkü pek konuşmuyoruz. Anne, dili tutumlu bir şekilde kullanıyor, yemek gibi. Mona'yla, Anne'yle konuştuğumuzdan daha çok konuşuyorum. Mona nasıl cevap vermesi gerektiğini bile bilmiyor. Ben yine de bir şeyler anlatıyorum, o da cevap olarak mırıldanıyor. Anne bu sessizliğe nasıl katlanabiliyor anlamıyorum.

Karşılıklı sohbet etmedikçe biriyle konuşmak zor oluyor. En azından konuşacak kelimeleri öğrendiğim kitaplarım vardı. Son'dan önceki gibi konuşup konuşmadığımı merak ediyorum çünkü bazen öyle bir kelime söylüyorum veya cümle kuruyorum ki Anne bana bir bakış atıyor. Ama ne diyeceğimi nasıl bilebilirim ki?

"İnsanlar konuştukları gibi yazmazlar. İşte bu yüzden kimse yazmayı sevmiyor."

"Hangi insanlar?" diye sorasım vardı. "Son'dan öncesinden mi bahsediyorsun Anne?" diye sormak istedim. Ama sormadım. Çünkü bazen onu bu kitaba, *Nebo'nun Mavi Kitabı*'nı koyduğumuz rafa bakarken yakalıyorum. Bence söyleyecek çok şeyi var, yazması gereken çok şey var.

Rowenna

Gaynor hakkında yazmalıyım.

Salonun kokusu bir hayalet gibi takip ediyordu onu. Peroksit, badem şampuanı ve o diğer koku, yer döşemesinin kenarlarına süpürülmüş ıslak saçlar. Küçük bir kızken evimizin kokusunu hiç sevmezdim ama Gümüş Makas Kuaför Salonu'nun kokusu bir tür ev kokusu gibiydi; sıcak ve rahatlatıcı....

Gaynor ve onun insanlar için ifade ettiği şeyler hakkında anlatacak çok şey var.

Müşterilerden biri sandalyeye oturduğunda ne zaman sohbet etmesi ve ne zaman sessiz kalması gerektiğini bir şekilde bilirdi. Bazen insanlar havuç fiyatları, sabahları çöp kamyonunun çileden çıkaran gürültüsü, Caernarfon'daki anacaddede kapanan dükkânlar ve boş pencereleri görmenin ne kadar üzücü olduğu hakkında boş muhabbet etmeye ihtiyaç duyuyorlardı. Bazen, sık sık değil ama tahmin edebileceğinizden daha sık sessiz kalırdı,

ki böylece sandalyede oturan kadının ağır kelimeleri sessizliği doldurabilirdi.

Dün kız kardeşim vefat etti.

ya da

İki haftadır kimseyle konuşmadım.

ya da bazen yalnızca gözyaşları olurdu; sessiz, kırışık yüzlerden dünün yansımaları gibi akıp giden.

Her türlü saç kesimine aynı şekilde başlayıp aynı şekilde bitirirdi; ellerini kadınların omuzlarına koyar, aynada onlarla göz göze gelirdi. Doktorlarda olmasını dilediğiniz ama çok nadiren denk geldiğiniz türden bir kibarlığı vardı.

"Çok kibar birisin," demiştim bir keresinde, "herkese yardım ediyorsun."

Gaynor şaşırıp gülümsemişti. Sanırım kibar olmak onun doğasında vardı. Onun dokunuşu, yaşlı kadınların çoğunun görünmez oldukları dünyada sahip oldukları tek insan dokunuşuydu.

Birkaç yıl önce Dylan bana, "Gaynor benim büyükannem miydi?" diye sordu. Oldukça mantıklı bir soru olsa da nedense kızardım ve ona çıkıştım.

"Tabii ki değil!"

"Benim büyükannem ve büyükbabam kimdi o zaman? Onları hatırlamıyorum."

Yutkundum ve yutkundum ve yutkundum. O ana kadar pek ağlamamıştım çünkü çoktan katılaşmaya başlamıştım. "Gaynor, büyükannen olarak onu görmenden rahatsız olmazdı, yani eğer istersen öyle düşünebilirsin."

Aile her şeydi, ama şimdi yalnızca arkadaşlar vardı.

•••

Bugün yağmur yağıyor. Kin içinde eve tüküren tombul, sıcak yağmur damlaları. Ben de su hakkında yazsam iyi olur diye düşündüm çünkü Son'dan beri çok fazla su var.

Yağmur eskisi gibi değil. Ne okulun kapısında Dylan'ı beklerken altında durup beklediğim türden bir yağmur ne de koltuğa kıvrılıp film izlemek istememize neden olan tembel, gri, çiseleyen yağmur. Şimdi öfkeli. Yalnızca yağmur değil, hava da öfkeli.

Bu da Son'dan beri başka bir mesele. Başka insanlar, radyo, Snapchat ve Facebook olmasa da her yerde insani duygular görüyorum. Patates tarlası ılık bir bahar gününde naziktir. Ev artık bıktı ve çatıda başka bir delik açılmasına izin verdi. Ve "Hava" vazgeçemediğim, huysuz ve güvenilmez bir âşık gibi, en ufak şeye öfkelenen bir adam gibi.

Onun hakkında böyle düşünüyorum: Hava, büyük harfle H, kapımın eşiğindeki şeytan. Kışları acımasız, somurtkan, dondurucu, kalın, yumuşak kar bizi eve hapsediyor. Ama yazları çok daha kötü. O zaman hava sıcaklığı bize zulmediyor, bitkileri öldürüyor ve kindar acımasızlığıyla bütün suyu alıp götürüyor.

En kötüsü, Hava gerçekten de kötüye mi gidiyor yoksa yiyecek bir şeyler yetiştirmek için ona bağımlı olduğum için mi bana öyle geliyor anlayamamak.

Yağmur, sıcak, vahşi, çirkin fırtınalar. Bıçak gibi keskin yıldırımların, bazen hiç belli etmeden gelip herkesin ölü olduğundan emin olmak ister gibi dünyayı dürtmesi. Devasa bir şeylerin yıkılmasını andıran gök gürültüsü, yağmurların yeni nehirler yaratması. Dyl ve ben yağmurluklarımızı giyip sundurma çatıda oturuyor ve nehirlere isim koyuyoruz: *Fern Nehri, Kir Nehri, Sunningdale Nehri.*

Son'dan beri korkunun tanımı değişti. Artık daha yumuşak bir his çünkü sürekli burada ve eskisi gibi güçlü değil. Eskiden sigorta ödemesini yapmak, artık dar gelen kot pantolonlarım ve yaşlı göründüğümle ilgili endişelerim olurdu. Şimdi patates hasadı ve belki de birinin gelip hepimizi öldürmesi hakkında endişeleniyorum. Ve her yerde hissettiğim hiçlik duygusu. Hayata dair bütün izler kayboldu; ışık yok, duman yok. Bazen Dyl'la birlikte yüzmek ve yıkanmak için tarlalardan geçip, on beş dakikalık yürüyüş sonrası Cwm Dulyn'daki göle gidiyoruz. Orada, diğer her yerden çok dünyada sadece ikimiz kalmışız, dağlarda bir başımıza hayatta kalmaya çalışıyoruz gibi hissediyorum.

Dün gece baharın ilk fırtınası evi delip geçerken Dylan, "Nuh Tufanı gibi," dedi. Daha önce kiliseye ya da şapele hiç gitmemiş, affedilmez günahların ortasında dünyaya gelmiş oğlum İncil'ini biliyor. İçindeki hikâyeleri sevdiğini söylüyor. Özellikle Tanrı'nın yeni bir başlangıç için her şeyi ve herkesi yok ettiği Nuh'un hikâyesini.

Dylan

Bir şey söylemiyor ama sanırım Anne, İncil'i okumamdan hoşlanmıyor.

Elimizde İncil'in sadece bir kopyası vardı; küçük yazıları ve kâğıt mendil gibi sayfaları olan büyük, ağır bir kitaptı. Ama sonra Nebo'da birinin evinde, yemek odasındaki sandalyeye asılı bir el çantasında, Yeni Ahit'in küçük bir kopyasını buldum ve birinin bunu cüzdanı, güneş gözlüğü ve telefonuyla yanında taşımasının ne kadar tuhaf olduğunu düşündüm. Kot pantolonumun arka cebine tam sığıyor ve gerçekten çok eski.

İçine birisi, bir yana eğik yuvarlak hatlı el yazısıyla şöyle yazmış: *Trevor Evans'a, en iyi Noel kartı tasarımı için. Rektör. Llanbrynmair. Noel, 1925.*

İncil'in hikâyesini seviyorum.

Bana pek bir şey ifade etmeyen hikâyeler de var: Son'dan önceki yıllarla ilgili hikâyeler; oyunlar, telefonlar, arabalar ve

bilgisayarlarla ilgili hikâyeler. Hikâyeleri dikkatle okuyorum ama bana şu an eski dünyada olsaydık verecekleri anlamın aynısını vermiyorlar. Bütün bu şeyler hakkında çok normal ve doğalmış gibi bahsediyorlar. Ve İncil'de anlatılanlar çok çok uzun zaman önce yaşanmış olsa da bugünkü dünyada mantıklı geliyor. İsa Mesih çarmıha gerilmeden önce "*Onlar için istekte bulunuyorum. Dünya için değil, bana verdiğin kimseler için istekte bulunuyorum. Çünkü onlar senindir,*" (John 17:9) dediğinde Anne'den ve benden, yalnızca bizden bahsediyor gibi. Dünya için bir şey istemek mantıklı değil ama Anne'nin ve benim bir şansımız olabilir.

Komik bir şey:

Ben okuldayken dua saatinde ilahiler söylememiz, dua etmemiz ve Galce konuşmamız gerektiğinde bize İsa Mesih'i, İncil'i ve içindeki bazı hikâyeleri anlatırlardı. İsa Mesih'ten zavallı ve acınası biri gibi bahsederlerdi, hüzünlü bakışları olan biri gibi. Ama bir keresinde bizden İsa'nın resmini çizmemizi istediklerinde çocuklardan biri kocaman gülümsemesi ve rengârenk kıyafetleri olan iri, siyahi bir adam çizmişti. Herkes bir anda, "İsa böyle biri değildi!" demeye başladı. Ama o zamanlar benim zihnimde İsa öyleydi ve hâlâ daha öyle.

Okulda ondan bahsederken Galce ismini kullanırlardı: *Iesu Grist*. İncil'i İngilizce okusam da o aklımda hep *Iesu* olarak kaldı, İsa olarak değil. İsa kulağa çok muhallebi çocuğu gibi geliyor. Iesu tam bir erkek ismi.

Çalışırken hikâyeleri ve Iesu'nun nasıl nazik, iyi ve herkes tarafından sevilen biri olduğunu düşünüyorum. Ama yine de bazen sinirlenirmiş. İncil'de aynı hikâyeler anlatılsa da her seferinde aynı hikâyeyi başka biri anlattığı için anlatana göre hikâyeler

birbirinden farklı oluyor. Bazen bu yüzden bu küçük mavi kitap aklıma geliyor, *Nebo'nun Mavi Kitabı*, çünkü Anne ve ben muhtemelen kendi doğrularımızı başka yollarla anlatıyoruz.

Anne'nin yazdıklarını okumayacağıma dair söz verdim.

Iesu ile ilgili favori şeylerimden biri, işin sonunda Tanrı'dan şüphe etmesi. Çarmıha gerildiğinde, "*Tanrım Tanrım, neden beni terk ettin?*" (Matthew 27:46) demiş. Çünkü şüphe etmesi ve inancını kaybetmesi, mucizeler falan yaratmış olsa da Iesu'nun normal bir adam olduğu anlamına geliyor.

Bazen Mona'ya İncil'den hikâyeler anlatıyorum. Seraya gittiğimde ya da ısırgan toplamak ya da patatesleri ayıklamak için dışarı çıktığımda sık sık benimle geliyor. Mona daha küçükken onu bir askıyla göğsüme bağlardım ama şimdi farklı bir şekilde bağlayıp sırtımda taşıyorum. Onu orada hissetmek hoşuma gidiyor, çalışırken omurgamda bir sıcaklık. Ve kelimeleri henüz yeni yeni bir araya getirmeye başlamış olmasına rağmen onunla sürekli sohbet ediyorum.

Dün Mona'yla birlikte Cwm Dulyn Gölü'ne yürüyordum. Hava güneşliydi ve yıkanmamız gerektiğini düşünmüştüm. Anne akıntıda kıyafetlerimizi yıkıyordu, ben de Mona'yı sırtıma attığım gibi yola çıktım.

Patates tarlasından geçerken "Dyl, şarkı," dedi, ben de ona şarkı söyledim. Başlangıçta aklımdaki saçma şarkıları söyledim, sonra Nuh'un gemisi hakkında bir şarkı, sonra da "Mae Iesu'n Ffrind Mi" adında, "Iesu bizim dostumuzdur," anlamına gelen (bundan daha fazlasını hatırlamıyordum) Galce bir şarkı söyledim. Sırtımda uyuyakaldı, sıcak nefesi ensemi gıdıklıyordu. Onu görmesem de hissedebiliyordum.

Yıkanıp kuruduktan ve eve döndükten sonra üçümüz bahçede oturup yemeğimizi yedik. Her şey güzel, mükemmel ve bir şekilde umut doluydu. Kıyafetlerimiz temiz ve parlak bir halde ipte asılıydı, Anne şort giymişti ve bacaklarında bir sürü küçük kahverengimsi çiller vardı. Mona, çitin dibinde onun için yaptığım küçük inine yaprak ve ot doldururken kendi kendine mırıldanıyordu: *Annnnnneeeeee ve Dyyyyyl ve Mooooooona ve Annnnnnnee.*

Anne bir anda, "Pizzayı hatırlıyor musun?" diye sordu. Çimlere uzanmıştı, uzun saç örgüsü çimlerin üzerinde bir yılan gibi uzanıyordu. Bir engerek yılanı gibi.

"Yani, pek değil."

"Sana bir şey söyleyeyim mi?" Yattığı yerden kalkıp oturdu. "Şehirlerde, Bangor gibi buraya yakın olan şehirlerde bile bir telefon açardın ve birinin evine pizza getirmesini isterdin."

"Nasıl?"

"Onlara pizzanda hangi malzemelerin olmasını istediğini söylerdin –mesela biber ve salam– sonra onlar pizzayı pişirir, kutuya koyar ve evine getirirdi."

"Ama neden başka birinin bunu yapması gerekirdi ki? Fırınları yok muydu?"

"Herkesin bir fırını vardı. Ama işte bazen insanlar yemek yapmakla uğraşmak istemezdi."

Bu bana tuhaf geldi. Çünkü yemek yapmak güzel bir şey. Bir şey üretiyorsun ve sonra onu yiyebiliyorsun da.

Bazen geceleri bahçede ya da sundurmada oturur ya da dışarda kar yağarken ateşin önünde durur, sebzelerin donup ölmesinden endişelenmemeye çalışarak böyle sohbet ederiz. Dünyanın Son'dan önce nasıl bir yer olduğu hakkında. Kimsenin gerçekte

nerede olduğunu bilmediği; bilgi, fotoğraf ve kelime dolu devasa internet hakkında konuşurduk. Önemli insanların tartıştığı ve sonra daha az önemli insanlara birbirlerini öldürttüğü savaşlar hakkında konuşurduk. Anne sık sık, "Son'dan önce bunlar mantıklıydı," diyor. Ama bence asıl demek istediği, bunun artık hiç mantıklı gelmediği ve belki de bu iki şey arasında çok fark olmadığı.

Bazen ona Son hakkında başka şeyler sormak istiyorum. Benim kim olduğum, nasıl var olduğum ve nasıl biri olduğum hakkında şeyler. Kime benziyorum? Ama sormuyorum çünkü Anne bana yalnızca kendi istediği şeyleri anlatıyor. Sürekli tahmin etmek zorunda kalıyorum.

"Şimdi pizza yiyebildiğimizi düşünsene," dedim. Pizzanın tadını hatırlamıyorum ama kelimenin kulağa gelişini seviyorum, güneşli ve ılık. "Ve birinin buraya bir kutuyla getirdiğini."

Anne başını iki yana salladı. "İstemezdim. O şekilde yaşamaya geri dönmek istemezdim." Sonra bana gülümsedi, öyle kocaman gülümsedi ki annem olamayacak kadar genç göründü. "Böyle iyiyiz, değil mi?"

Başımla onayladım. "Evet. İyiyiz."

İkimiz de onun için uydurduğum saçma şarkıyı söyleyen Mona'ya baktık. *Nuh'un ge-mi-si, Nuh'un ge-mi-si, yağmur yağıyor, yağmur yağıyor...* Yaprakları, yağmur damlaları gibi başına dökülsün diye havaya atıyordu. Anne güldü.

"İyiyiz. Ama bir sosisli börek için bu evi ve içindeki her şeyi verebilirim." İkimiz de gülümsedik. Sonra ikimiz de yıldızlar çıkıp gökyüzünde delikler açana kadar çimlerde yattık.

Rowenna

Henüz kitapları anlatmaya başlamadım.

Elektrik gittikten sonra ve bulut gelmeden önceki günlerdi. Son, bir süreçti. Tek bir an değil. Ve bu olanlar Son'un başlangıcında yaşandı.

Neler olup bittiğini görmek için köy merkezine gitmeye karar verdim. Elektrikler neredeyse bir haftadır yoktu ve okul tatilindeymişiz gibi Dylan'la ben pek bir şey yapmamıştık. Yalnızca evin etrafında ufak tefek işlerle uğraşmış, ilk seramızı kurmuş, Bay ve Bayan Thorpe ile biraz sohbet etmiştik.

Bay Thorpe, "Köye bir gidip gelebilirsin, biliyorsun değil mi?" dediğinde bahçedeydik. "Susan ve ben Dylan'a göz kulak oluruz. Ya da... gidip birini alıp geleceksen..."

Tam olarak ne demek istediğini anlamayarak ona baktım.

"Aileden birileri mesela?"

Başımı sertçe salladım. "Ailem yok."

Bay Thorpe sessizce, belki de kendi oğullarını düşünerek, "Annen baban yok mu?" diye sordu.

(*Nebo'nun Mavi Kitabı*'nda bahsedilmesi gereken şeyler var. Diğer şeylere gerek yok.)

"Annem babam yok. Ben kimsenin kızı değilim."

Bay Thorpe başını sallayıp, "Peki öyleyse, köye gidip neler olduğunu görmek istersen..." dedi.

Bir hafta öncesine kadar böyle bir şeyi yapmak aklımın ucundan geçmezdi. Oğlumu neredeyse hiç tanımadığım iki yaşlı insanla bırakmak.

"Bahçede oynarız. Ona kulübemi gösteririm. Ve eğer alabilirsen... Eğer orada yiyecek satılıyorsa. Sana ödemesini yapacağız tabii ki."

Fakat Spar marketin bütün camları yerle bir edilmiş, rafları boşaltılmıştı. Lion'da ve Indian'da da durum aynıydı. Gümüş Makas'ta da. Yollarda hiç araba yoktu. Köye giden yolda ilerlerken tek bir insan bile görmedim. Sanki her şey sona ermiş ve sokaklarda gürültülü, korkunç bir sessizlik bırakmıştı.

Gümüş Makas'ın ön kapısından içeri adım attığımda, parçalanmış camlar ayaklarımın altında şeker gibi çatırdıyordu. Kasa ortada yoktu elbette ama birileri aynaları kırmak, sandalyelerdeki dolguları sökmek, şampuan ve saç kremi şişelerini devirip duvarlara sürmek ve lavaboları kırmak zahmetine girmişti. Biri de çöp kutusunu boşaltmış, yer döşemesinde küçük bulutlar halinde gri ve beyaz yumaklar bırakmıştı.

"Gaynor?" diye seslendim. Sesim köyün sessizliğinde yüksek ve küstah bir şekilde yankılandı. Cevap yoktu. Dairesine çıkan kapı kilitliydi ve ayak sesleri de duyulmuyordu. Gaynor gitmişti.

Oradan çıkmak için arkamı döndüğümde dükkânın kapısında bir adam duruyordu, başında siyah bir başlık ve elinde bir golf sopası vardı. Çığlık atamayacak kadar korkmuştum.

"Rowenna? Sen misin?" Başındakini indirdi. Rahat bir nefes aldım. Kalbim ağzımda atıyordu.

"Lanet olsun Rhys! Neredeyse kalp krizi geçiriyordum."

"Özür dilerim. Özür dilerim Row." Rhys elindeki golf sopasını yere bıraktı. "Sen olduğunu tahmin etmiştim, çatı katındaki penceremden izliyordum."

Rhys okulda benimle aynı matematik ve fen sınıfındaydı. Üç erkek gücündeydi ve ragbi sahasında tam bir canavar, cumartesi gecesi kızlarla birlikte çıktığında ise bir kedi yavrusuydu. En başından beri buralarda bir yerde olan ekipten biriydi ama onunla hiç düzgün bir şekilde konuşma fırsatım olmadı. Bazen insanları, onlar hakkında bir şey bilmek zorunda olmadan tanırsınız. Hep orada olmuşlardır, dağlar gibi.

"Herkes nerede? Gaynor nerede?" diye sordum.

Başını iki yana salladı, o an içindeki kaybolmuş ve kafası karışmış küçük çocuğu gördüm.

"Gittiler. Neredeyse herkes gitti. Yemek bulmak, arkadaşlarına veya ailelerine ulaşmak için falan şehre gittiler. Ben de gidecektim ama sonra fark ettim ki gidenler hiç gelecek gibi değil." Ellerini yağlı saçları arasında gezdirdi. Bu olanlardan öncesine kadar çok yakışıklı ve kibirli biriydi. "Çeteler var. Para ve yiyecek ararken her yeri yıkıp geçiyorlar. Eczanede ne var ne yoksa aldılar."

"Sırf elektrik yok diye mi?" diye sordum. Rhys başını yerden kaldırıp bana baktı. Olan biteni kafasında oturtup doğru kelimeleri bulmaya çalışıyordu.

"Radyodaki haberlerde Londra'da bir bomba patladığını duydum. O zamandan beri radyoda sinyal yok. Ama bize daha yakın bir yerde bir bombanın daha patladığını söylüyorlar... Manchester ya da Liverpool'da, emin değilim."

"Burada mı? Burada olamaz! Neden öyle bir şey yapsınlar ki? Burada hiçbir şey yok!?"

"Artık yok." Rhys elinin tersiyle alnını sildi ve birden okuldayken bunu yaptığını hatırladım. Bu ona has bir hareketti. Gerginlikten yapılan bir tik gibi, gerçi okuldayken bu hareketi böyle yorumlamazdım. "Nükleer, Row. Mahvolduk."

Kafamın içinde mantar şeklinde bir bulut canlandı. Daha iyi ve sakinleştirici mantıklı fikirlere yer açmak için onu zihnimden silip attım. *Her şey yoluna girecek. Hep öyle oldu.*

"Nükleer savaş mı?"

"Bilmiyorum. Kimin neden yaptığını bile bilmiyorum." Rhys başını iki yana salladı. "Birçok insana birçok kötülük yaptık, değil mi? İngiltere, yani?"

"Ne yapacağız?" Paniklediğim için sesim düğüm düğümdü. "Benim küçük bir oğlum var!"

"Git buradan. Uzaklara git. Sen bir hiçliğin ortasında yaşıyorsun, değil mi?" Başımla onayladım. "Oraya dön ve orada kal. Kapını kilitle."

"Ama Gaynor..."

"Tanrı aşkına Row! Gitti o! Bu kadar!" Rhys kızgın görünüyordu. "Son geldi."

Tam olarak anlayıp kabullenmesem de yavaşça başımı salladım. Biri bu işi çözerdi mutlaka. Devlet ya da ordu ya da...

"Sağ ol Rhys." Sarılmadan ve gülümsemeden yanından geçip gittim. Ona hoşça kal demedim, iyi dileklerde de bulunmadım.

Ama kullandığı kelimeyi çaldım. Son. Bu, okuldayken kendini beğenmiş birinin ağzından çıkınca kulağa çok dramatik gelen bir kelimeydi ve hoşuma gitmişti. Son. Ama biz hâlâ buradaydık.

Sanırım bu noktadan sonra katılaşmaya başladım.

Muhtemelen direkt eve dönsem en iyisi olacaktı, ama arabayla eve dönerken kütüphanenin önünde durdum. Bunu neden yaptığımı hâlâ bilmiyorum. Pencereler en azından henüz zarar görmemişti ama kapılar menteşelerinden sökülmüştü.

Kütüphaneye girdim.

Biri bahçe işleriyle ilgili kitapları, kişisel gelişim kitaplarını ve her ne hikmetse biyografileri almıştı.

Alabildiğim kadar kitap aldım. Kucak dolusu roman, birkaç seyahat kitabı, bazı klasikler. Ve Galce dil kitapları.

Bu kitapları almadan önce birkaç saniye orada durdum, eski bir düşmanla yüzleşecekmiş gibi raflara baktım.

Yine de arabamın arka koltuğunda taşıyabileceğim kadar çok kitap aldım. Orada ailem oturuyormuş gibi, kelimelerin ağırlığı ve kaygılarımdan beni uzaklaştıran kâğıt kokusu eşliğinde eve doğru yola çıktım.

Rhys'ın söylediklerini Bay ve Bayan Thorpe'a anlattığımda başından beri bundan şüphelenmişler gibi başlarını salladılar. Birbirlerine dönüp hüzünle gülümsediler. Bay Thorpe, ağır elini karısının omzuna attı.

"Evet, olan oldu," dedi sessizce.

İngiltere'nin güneyinde bir yerde, sanırım Londra'da iki oğulları vardı. Son'dan önce yazları ailelerini ziyarete geldiklerinde onları görür, gizlice gözetlerdim. Züppeliğin tam tersi bir

edayla havalı aksanları, çocuklarının Boden marka kıyafetleri, ışıldayan çirkin 4x4 arabaları yüzünden onları kınardım.

Bay ve Bayan Thorpe, yaşlı adamın karısının omzuna elini attığı o saniyede pahalı giysiler veya gösterişli arabaları düşünmediler. Bebeklerini, süt kokusunu ve yumuşak tenlerini düşündüler. İlk adımlarını, üç tekerlekli bisikletlerini ve kahkahalarını düşündüler. Ve aralarında sessiz ve kıpırtısız, korkunç bir şey patladı.

Bay ve Bayan Thorpe arasında nefes alışverişinden başka bir şey paylaşılmayan o saniyeleri hatırlıyorum; bir dokunuş, dinginlik. Onların arkasındaki manzaradan daha güzel hiçbir şey yoktu; bahçem ve ağaçlar, ufukta Caernarfon ve Anglesey, diğer tarafta bir rahim gibi uzanan Cwm Dulyn. Her şey olması gerektiği gibi görünüyordu. Bahar, hoş ve ılık havasıyla etrafımızı sarmıştı. Böylesine parlak mavi bir gökyüzünden bombaların düşebileceğine inanmak zordu.

David ve Susan Thorpe ağlamadılar, en azından bizim önümüzde. Susan, Dylan'la birlikte çimlere gömüldü ve bahçemizdeki karahindiba ormanında savaşan küçük oyuncak arabalarına döndüler. David, kitapları taşımama yardım etmek için benimle arabama geldi.

Sessizliği doldurmak için "Galce kitapları neden getirdiğimi bilmiyorum," dedim öylesine. "Dürüst olmak gerekirse pek okumam."

David dizlerinin üstüne çökerek kitapları oturma odasında bir yığın olacak şekilde yerleştirdi. Thomas Hardy, Jodi Picoult, Dewi Prysor. Gözlüklerini burnunun üstüne itti ve bir süre orada kaldı. Bir an ağlayacak sandım ama sonra, "Sanırım

içgüdülerimiz, kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya olduğumuz şeyleri kurtarmamızı sağlıyor," dedi.

(O gece, bu sözleri eski bir fişin arkasına yazdım ve çiçek desenli bir magnetle buzdolabına yapıştırdım: *Sanırım içgüdülerimiz, kaybetme tehlikesiyle karşı karşıya olduğumuz şeyleri kurtarmamızı sağlıyor. David Thorpe, Mayıs 2018.*)

"Neyi? Kitapları mı?" diye sordum.

"Dili," diye cevap verdi David.

"Ben..." Daha önce hiç kullanmak zorunda olmadığım kelimeleri aramaya başladım. İnsanların bana hiç sormadığı kelimeleri. "Ben Galce konuşmuyorum."

"Aa? Gerçekten mi? Burada okula gitmedin mi?"

"Yani, evet ama... Galce *konuşabilirim*... Ama konuşmamayı tercih ediyorum."

Bana söylemek istediği daha birçok şey varmış gibi "Doğru," dedi David.

"Karışık bir mesele. Ben çocukken evde Galce konuşurduk."

"Tanrım. Buna rağmen sen Dylan'la Galce konuşmuyorsun." Hüzünle gülümsedi. "Ana dilini."

...

Okunmaları gerekiyordu tabii ki; başlangıçta romanlar, cümleler arasında savaş verirken yanımda bir sözlükle. Evde pek çocuk kitabı yoktu, bu yüzden akşamları Dylan'a roman okumaya başladım. Ben okudukça dilim sözcüklere, Dylan'ın zihni ise onun için anlaması güç ve karmaşık eski hikâyelere takılıyordu. Ama kısa zamanda olgunlaştı. On yaşına basmadan Genel Ortaöğretim Galce kitaplarını okuyabiliyordu ve favorisi olan ciltlerin ilk birkaç bölümünü ezberlemişti. Ortaokula başlayacağı yaşa

geldiğinde ise evdeki her şeyi okuyabiliyordu ve kendi kendine yetecek kadar gelişmişti. Okulun ona öğreteceklerinden çok daha fazlasını biliyordu.

Ben de öyleydim. Havalı şeyler, Amerikan grupları ve İngiliz TV dizileri başka bir dilde olduğu için yavaş yavaş Galcesini unutan aptal, görünmez, başarısız kız. Galce öğretmeni Bayan Ellis karneme, *Galce dilbilgisi yetersiz ve cümleleri sık sık İngilizce kelimelerle tamamlıyor*, yazmıştı. Ama Galce böyle bir şeydi; İngilizceyle dolu, konuşma dili gibi, hatalı ve mükemmel bir şekilde kusurlu. Öğretmenim kitap Galcesi istiyordu, bense yalnızca sokak Galcesi biliyordum. Şimdi bütün kitapları okudum, resmi ve düzgün bir Galce ile yazı yazmayı biliyorum. T. H. Parry-Williams, Kate Roberts, Ceiriog'un eserlerini biliyorum. Bayan Ellis şimdilerde nerededir bilmiyorum –ölmüştür bence– ama yaptığı hatalar yüzünden ona hâlâ kızıyorum. Son yaşanmasaydı, bu kitapların bana uygun olmadığını, ana dilimde yeterince iyi olmadığımı hissederdim. Dünyanın sonu gelmeseydi öğrenmemiş olacağım öyle çok kelime var ki.

Şöminenin olduğu duvardaki çıkıntının üzerinde bir liste var, benim ve Dylan için yeni Galce kelimelerin bir listesi. Artık listeye kelime eklemiyoruz ama bazen ışıklar söndükten sonra bize verilen kelimelere bakıyor, Bay Thorpe'un söylediklerini düşünüyorum. Bazen kelimeleri yüksek sesle okuyorum ve kulağa radyoda gece geç saatlerde yayınlanan ve bana uzaklardaki Hava ile ilgili her şeyi anlatan Nakliye Tahmini'ymiş gibi geliyor.

Adwaen, farkına varmak demek.
Digofaint, hiddet demek.
Einioes, yaşam demek.

Dylan

Başlangıçta sadece bir tane seramız vardı. Şimdikinin yarısı kadar bile iyi değildi. Rüzgârda sarsılırdı ve bazen direkleri devrilirdi. Hava sızdırırdı.

Son geldiğinde sadece altı yaşında olmama rağmen hangi konuda iyi olduğumu neredeyse tam olarak biliyordum. Serayı inşa ettikten ve eski ahşap kalaslarla yükseltilmiş yataklar yaptıktan sonra Anne ve ben tohumları ektik ve en iyi sonucu vermesini umut ettik. Ama onları sulayan bendim. Büyümek için daha fazla alana ihtiyaç duyduklarında minik fidanları ayıran bendim. Zamanı geldiğinde gelecek yılın ekimi için tohumları toplayan da bendim.

İlk zaferimi hatırlıyorum.

Elektrikler gittikten sonra, bulut gelmeden önceydi. Onları ekeli uzun zaman olmamıştı, yine de her sabah pürüzlü toprakta görebileceğim bir şey var mı diye bakmak için seraya koşardım. Bay Thorpe ve ben, neyin ne olduğunu hatırlayabilmek için

üzerinde bitkilerin adının yazılı olduğu küçük arduvaz taşı levhalar boyamıştık. Nedense Bay Thorpe hem Galce hem de İngilizce isimlerini yazmak istemiş, bu yüzden kalın bir sözlük almak için eve gitmem gerekmişti. Her birinin üzerinde Bay Thorpe'un eğik el yazısıyla *Nionod*/Soğan; *Moron*/Havuç; *Rhosmari*/Biberiye yazılı levhalar hâlâ orada duruyor.

Haftalarca sulayıp, izleyip, umut ettikten sonra bir sabah orada bir şey vardı. Yeşermeye cüret eden, küçük, küçücük bir yaşam kıvrımı; yeşil bir ışık patlaması, ölü toprak birikintisi üzerinde bir benekçik.

Bir şeylerin başlangıcı.

Bütün vücuduma yayılan yeni bir elektriklenmeyi hissedip heyecan doldum; gurur, neşe ve bir şekilde yaratma sürecinin bir parçası olmanın mucizevi hissi. Bu muhteşem minik şey. Merdivenleri koşarak Anne'nin yanına çıktım ve onu sarsarak uyandırdım. "Anne! Oldu!"

Kendine doğru düzgün ayılmak için zaman vermeden hemen dikildi. Korkunç bir şey söylemişim gibi "Ne?" diye sordu.

"Serada! Havuç çıkmaya başladı!"

Bütün vücudu gevşedi ve kendini yatağa bıraktı. Sonra gülümseyip bana baktı. "Evet, bu *gerçekten* iyi bir haber."

Bütün gün orada oturduğumu net bir şekilde hatırlıyorum, sonrasında ne olacağını görmek için o ufak yeşil lekeyi izledim. Seranın içi sıcak olmasına rağmen Anne bana bir sandalye ve battaniye getirdi. Bir hafta içinde toprağın içinden çıkmaya çalışan ufak bitkilerden oluşan bir dizi oluşmuştu ve tepelerinde durmuş onları koruyordum, sanki...

Yani. "Hayatımız onlara bağımlıymış gibi," diyecektim ki zaten öyle olduğunu hatırladım. Sanırım o zaman bunun farkına varmamıştım.

Bitkiler, Anne ve ben dışarı çıkıp onlara bakamayacak kadar hasta olduğumuz günler boyunca ve şiddetli rüzgârlara rağmen yaşamakta ısrarcıydı. Onlarla tabii ki konuşuyordum, çünkü konuşmayı severim ayrıca kendimi onların küçük, aptal babası gibi hissediyordum.

Aptalca bir şey daha vardı. İş, ektiğim bitkileri biçmeye geldiğinde kendimi suçlu hissetmiştim. Patatesleri ve havuçları topraktan çekip çıkararak derede üzerlerindeki kiri yıkamak, büyük keskin bıçağı onlara doğrultmak... Bu bitkilerin yetişmesi öyle uzun sürmüştü ki. Başka birçok şey öldüğünde onlar yaşamıştı. Onları seviyor ve yok olmalarını istemiyordum.

Bir gün serada bahçe malzemeleriyle patatesleri hasat etmeye hazır beklerken Anne, "Yetiştirdiğimiz şeyleri yerken mutlu olursun sanıyordum," dedi. "Onları sen yetiştirdin! Çok iyi iş çıkardın Dyl."

Ağlamamak için elimden gelenin en iyisini yapmaya çalışarak yutkundum, yutkundum ve yutkundum. Anne'ye itiraf etmek istemiyordum, üstelik aptalca olduğunu bildiğim bir şey yüzünden gözyaşı dökmek de istemiyordum.

Anne yere çömeldi ve yanağıma dokundu. Bahçedeki naneler gibi kokuyordu. "Senin için muhtemelen zordur. Onları hayatta tutmak için bu kadar çalıştıktan sonra yemek."

Konuşmaya çalışırsam ağlayacağımı bildiğimden başımı salladım.

"Evet. Kitaplarda okumuştuk, değil mi? Bu yüzden birazını önümüzdeki sene ekmek için saklamamız lazım. Tohumları bu seneden toplayacağız, seneye ekeceğiz. Sonraki sene de aynısı,

ondan sonraki sene de. Şey gibi... Onların çocukları gibi. Her sene yenilerinin olduğundan emin olacağız."

Bu, bana bir şekilde mantıklı gelmişti ama yine de onlara ihanet etmiş gibi hissediyordum. Anne'nin Son'dan beri yememiz için hayvanları öldürdüğünü biliyordum –tavşanlar, birkaç sincap– tuzağa her ne yakalanırsa. Ama bu çok daha beterdi. O hayvanları tanımıyordum.

"Ölmelerini istemiyorum."

Anne başını salladı. "Biliyorum canım. Ama onlar bizim gibi değiller Dyl. Onlar acıyı hissetmezler. Etraflarında yaşananları bilmezler. Onlar yalnızca bitki."

Buna katılıp katılmadığımdan hâlâ emin değilim.

Gözyaşlarım, patatesleri ateş üzerinde neredeyse bir saat pişirdikten sonra yemeğe başladığımızda döküldü. Patatesin kabuğunun içinde benim yetiştirdiğim frenk soğanı, nane ve adaçayı vardı. Tuz ve dün akşam yemeğinden kalan biraz tavşan eti. Ve ben ağlamaya başladım. Tuhaf bir ağlamaydı çünkü yüzümün şekli değişmemişti, hızlı nefes falan alıp vermiyordum. Ama gözlerimden yanaklarıma akan sıcak, kocaman gözyaşları vardı.

Anne uzanıp elimi tuttu ama ben başımı hayır anlamında iki yana salladım. Bunlar mutluluk gözyaşlarıydı. Yedi yaşındaydım, yiyecek üretmiştim, küçük çocuk zihnimde kim olduğumu ve kim olmam gerektiğini biliyordum.

Rowenna

Dylan'ın hikâyesini yazmam gerektiğini düşünüyorum çünkü onu yeterince sık görmüyorum. Yani, onu hep görüyorum –asla ayrı kalmıyoruz– ama bir insanı görünmez yapan şey, onu her gün görmek. İnsanlar birbirine eşlik ederken yok olurlar.

Dylan Llywelyn Williams, ona Llywelyn demek isterdim ama yeterince Gallerli ve yeterince orta sınıf değildim. Ocak ayının bir salı günü Bangor'daki hastanede, Ysbyty Gwynedd'de beyaz bir odada doğdu. Sekiz pound ve bir ons ağırlığındaydı, gerçi o zamana kadar pound ve ons birimlerinde saymayı bırakmışlardı. Simsiyah saçları vardı, güneş ışığı siyah bir kuşun üzerine düştüğünde ortaya çıkan tonlardaki siyahtı. Parlak ve pürüzsüz.

Yaralı doğmuştu. Doğumda kullanılan pens, başının yanında düzgün kıvrımlar bırakmıştı. Doktorun, onu içimden çekip alışındaki vahşiliğine, hastane ortamına ait değilmiş gibi sergilediği çabaya ve emeğe şaşırıp kalmıştım. Dylan'ın yumuşak

bir şekilde dünyaya geleceğini düşünüyordum ancak gerçekte olanlar karmaşık, şiddetli ve korkunçtu. Kandırılmış hissetmiştim. Doğumun merhametsizliği ve huzurdan katbekat uzak oluşu karşısında afallamıştım. Doğum yapmak, dayak yemek gibi bir şeydi.

Babası orada değildi. Bir arkadaşım, Ella, gelecekti ama o gece telefonlarını açmamıştı. Bu yüzden Dylan geldiğinde bir başımaydım. En başından beri yalnızdım.

Son'dan önce var olmak başka bir şeydi.

Küçük bir bebekken benim için olağanüstü bir şey olduğu bir dönem vardı. Ufacık parmakları, ara sıra uykusunda gülümseyişi. Kollarımda hissettiğim o güzel ağırlığı ve sıcaklığı, ebeveynlik egosunun yepyeni hissiyatı. Gözlerini yüzüme dikip beni tanıdığını söylercesine gülümsemesi. Onu çay yapmak veya tuvalete gitmek için yatırdığımda inleyerek ağlaması. Ve nihayet ayaklanması, tombul küçük kollarıyla kotumun bacaklarına sarılıp bana tutunması.

Eskiden çocuk sahibi olmakla ulvi bir görev edindiğimizi zannederdik, çocuklarımıza hizmet edebilmek için kendimizi bir yana bırakırdık. Fakat insanlar, hayatlarına bir amaç katmak için çocuk sahibi olmuşlardı. Hayatta iyi ve değerli bir rolleri olsun diye. Son'dan önceki zamanlarda tamamen size bağımlı birine sahip olmak iyi bir şeydi. Şimdi ise insanlık dışı bir şey.

Çocuk sahibi olmak, olup olabilecek en bencilce davranış.

Biz hep bir takımdık, Dylan ve ben. İkimiz dünyaya karşı. Bebek arabası, Thomas Tank Engine ve vergi kredileri dışında hiçbir silahı olmayan iki kişilik bir ordu. Köyde benim için başka kimse kalmamıştı, Bagnor ya da Caernarfon'un parlak ışıkları için işimi ve Gaynor'u bırakmak istemiyordum.

Tanrım. Öyle yalnızdım ki.

Cuma akşamları Dylan'ın bitkinlikten yanakları kızarmış, sabun ve pudra kokusuyla yatağına yattığında ev sıcak ve rahat hissettirirdi. Bazen bir kadeh şarap içerdim ama bir kişi için şişe açmak israf gibi geliyordu. Bu yüzden genellikle sadece sıcak çikolata ya da bir fincan çay içerdim. Televizyon saçmalıklarla, Facebook da mükemmel hayatların yanıltıcı yansımalarıyla doluydu. Biraz etrafı toparlar, birkaç arkadaşıma birkaç mesaj atardım. Ve her şeye sahip olmama rağmen –sıcak bir ev, sağlıklı bir erkek çocuğu, sevdiğim bir iş– o his hep oradaydı. O zalim, keskin his. Bütün bir akşamımı beni görmeyen bir ekran karşısında geçirerek, yatağa gitmek için yeterince yorulmuş olmayı bekliyordum. Hayatımı, başka hayatları izleyerek geçiriyordum.

Sıkılmıştım.

Çocuklarımın benden farksız olduğu söylenemezdi, nitekim ben de eskiden öyleydim veya hâlâ öyle olduğumu kabul etmem gerekirdi. Utangaçlık iliklerime işlemişti. Sessiz, durağan bir kızdım. Okul senesi boyunca sınıfınızda olan ama ayrıldığınızda onu bir daha asla hatırlamayacağınız türden bir kız. Elbette bunun nedenleri vardı, hayatımın bulanık dönemindeki karanlık şekiller... Ama bunları yazmayacağım. Her şey yazılıp hatırlanmalı diye bir şey yok.

O, diğer çocuklar gibi değildi. Bu muhtemelen benim suçumdu. Kendini tutma biçiminde endişeli bir yan vardı, hareketlerinde utangaçlık gizliydi. İlgiye delicesine muhtaç bir köyde, okulda ve dünyada Dylan görünmez olmaktan başka bir şey dilemiyordu.

Son'dan sonra bambaşka biri oldu.

Herkes değişti elbette. Ama Dylan hemen değişti, daha en başında. Elektriksiz geçen üçüncü günün sonunda artık tablet veya televizyon istemeyi bıraktı. Ben uyanmadan önce sabahları bahçeye çıkmış oluyordu. On gün sonra birinin gelip onu kaçıracağından endişe etmeyi bıraktım, kendimi onun çimlerde ve çitlerin arasında iyi olacağına inandırdım.

Serayı kurmakta bana yardım edemeyecek kadar küçüktü ama yine de çok yardımcı oldu. Daha sonra yiyecek yetiştirmeye başladığımızda ayıklama, sulama ve dikme işlerine yardım etti. Oyuncak araba yarışları ve hamurdan canavarlar yapma arasında yakacak odun topluyor ve mantar bulmak için tarlaları geziyordu. Endişeli küçük bir çocuktan, bir işi ve amacı olduğunu bilen büyük bir çocuğa dönüşmüştü.

Bu yeni dünyada saklanacak bir yer yok. İnsanlar arasında saygı mesafesi yok, yalanlar için yer yok. Dylan'ın kim olduğunu net bir şekilde biliyorum. Güçlü ama tatlı, akıllı ve dayanıklı biri o. Bazen çok sessizleşiyor ve dağların ötesine ya da Anglesey'e bakıyor. Zihni, benim bilmediğim şeylere takılıyor. Zihni, onun tek saklanma yeri.

Benden daha uzun boylu ve güneş tenini koyultup, koyu renk saçlarına kırmızımsı bir ışıltı ekledi. Derin sular gibi koyu mavi gözler ve bir gün yakışıklı olacağını söyleyen kare bir çene. Çok zayıf tabii ama ince derisinin altındaki kasları hasta görünmemesini sağlıyor.

Ön dişleri çarpık, sadece çok hafif. Bir dişi çok hafif bir şekilde diğerinin üstüne binmiş. Tıpkı...

Tanrım bana yardım et.

Sanırım babasından ona geçen tek şey bu. Çarpık, kusurlu ve sevimli ön dişleri. Kendime bunu düşünmeye izin verdiğim zamanlarda, bana uzun zaman önce sabahın ilk ışıklarındaki gü-

lümsemeleri anımsatıyor: Güzel sözlerle ve umut dolu vaatlerle dolu bir ağız...

Bir gün, ergenlik çağına henüz girdiği ve sırım gibi siyah kıllarının çenesinde filizler vermeye başladığı ender neşeli günlerimizden birinde patatesler için yeni çukurlar kazarken Dylan'ı, neredeyse bir yetişkin olan oğlumu izledim. Kasları genç bir adam için fazla zayıftı, omuzları yaptığı işte harcadığı emekle genişlemişti. Ve güneş, denizin üstünde keskin bir bıçak gibi Dylan'ın ardında ışıldıyordu. Doğanın bütün uysal renkleri şimdi canlı görünüyordu çünkü nadiren yaşadığım mutlu ve güzel bir gün geçiriyordum.

Dış görünüşün önemli olmadığı bu dünyada oğlumun güzelliğinin beni hâlâ gururlandırdığını bilerek, "Çok yakışıklısın!" dedim.

Dylan doğruldu. Bana bakmak için döndü ve sırıttı, yetişkin bir adamın yüzünde bir çocuk sırıtışı. "Hey, babama benziyor muyum?" diye sordu. Dümdüz bir soruydu, dolambaçlı değildi.

Ve birdenbire bütün yakışıklılığı kayboldu. Etrafımızdaki renkler o kadar da canlı değildi ve deniz yine soğuk, gri bir hiçlik genişliğindeydi. Cevap vermedim ama etrafımdaki bütün neşeyi emip bitirmesine izin verdim. İşime geri döndüm.

Bunu bir daha sormayacağını biliyordum, öyle de oldu zaten. Onun en büyük korkusu gülümsememin silinip gitmesiydi, bu yüzden ifadesiz suratım en güçlü silahım olmuştu. Bir daha babasını soracak cesareti asla toplayamayacak. Greta'nın nereden geldiğini soracak kadar cesur olamayacak. Beni hiçbir şeye zorlayamayacak çünkü ne kadar zalim olabileceğimin farkında.

İçimde, asla cevaplamayacağım sorulara karşı hazırladığım bir soğukluk cephaneliği var.

Dylan

Mona'nın biraz öksürüğü var. Anne böyle diyor, "Biraz öksürüğü var," bir şey ve hiçbir şey. Biz de kesin o hastalıktan kapacakmışız, öyle diyor. Çünkü öksürük, duvardaki rutubet gibi yayılırmış. Bu konuda yapabileceğiniz pek bir şey yok.

Ama bu sırada Mona rahat durmuyor. Hiç uyumuyor, kucağımızdan hiç inmek istemiyor. Garip bir durum, çünkü ne Anne ya da benimle birlikteyken mutlu ne de bizden ayrılmak istiyor.

Anne, Mona'yı askıyla karnına bağlayıp hiçbir şey olmamış gibi devam ediyor.

Ben küçükken, Son'dan birkaç sene sonra, hasta olduğumda kahverengi bir şişeden pembe şeyler içerdim ve tadı aynı anda binlerce hanımeli yiyormuşum gibi tuhaf ve tatlıydı. Ama pembe şeyler uzun zaman önce tükendi. Biz de küçük olsalar da şişeleri turşu yapmak için kullanıyoruz. Mükemmel beyaz plastik kapakları var.

Mona için endişeliyim çünkü yanakları çok kızardı ve gözlerinde garip bir ifadeyle birlikte yorgunluk var. Ama Anne, Mona'nın güçlü olduğunu ve bu yaşadığının yalnızca soğuk algınlığı olduğunu söylüyor. Evhamlı biri olduğumu ve endişe edecek bir şey olmadığında neden böyle hissettiğimi anlamadığını söylüyor.

Dün gece, yağmurdan ıslanmamak için üstümüzde bir brandayla sundurmada otururken Anne'ye, "İnsanlar neden bazı kitaplara inanır da diğerlerine inanmaz?" diye sordum.

"Ne?"

"Yani İncil'e inanıyorlar ama *Harry Potter*'a inanmıyorlar."

Anne'nin alnı kırıştı. "Birbirlerinden tamamen farklı kitaplar bunlar. Harry Potter kitapları birer roman."

"Evet ama İncil'de de hikâyeler var. Öyleyse neden birine inanıp diğerine inanmamamız gerekiyor? Çünkü Harry Potter'da çok güzel öğütler var. *Cider with Rosie* romanında da. *Lladd Duw*'da da." *Lladd Duw*'u okumadığını biliyordum. Galce bir kitaptı ve içinde anlatılan korkunç şeyleri bilseydi sanırım okumamdan hoşlanmazdı. Harikaydı.

Anne tek kaşını kaldırdı.

"Cidden Anne, anlamıyorum."

"Ben de anlamıyorum. Gerçekten. Neden bilmiyorum Dyl. Belki de her kitaba aynı değeri vermeli ve hangilerinin kutsal olduğuna sen karar vermelisin."

Kitap konusunda zevklerimiz çok farklı. Anne hızlıca okuyor ve aynı kitapları yeniden okuyup duruyor: Bronte Kardeşler, Kate Atkinson, Bethan Gwanas, ona benzeyen ama önceki dünyadan kadınlar hakkında yazan yazarlar. Sanırım Anne, kendi-

si gibi kadınlar olduğunu hatırlamayı seviyor. Pek fazla Galce kitap okumuyor, ama eskisine göre daha fazla okuyor... Bazen kitap okurken kelimeleri dudaklarını oynatarak sessizce söylüyor. Ben de Galcenin kulağa nasıl geldiğini sadece kitaplardan okumak yerine, tekrar duyabilmek için her zaman yüksek sesle okumasını umuyorum. Daha öncesinde onlarca kez okumuş olmasına rağmen okurken kitaplarda kayboluyor. Ben yavaş okuyorum ve bir kitabı bitirdikten sonra ezberleyebilmek için hemen tekrar okumaya başlıyorum. Bazen bazı kitapları peş peşe sekiz kez okuduğum oluyor. *Kalbimi Vatanıma Gömün*'ün çoğunu, Carly Lewis'in yazdığı *Y Gemydd*'in bazı bölümlerini ve John Wyndham'ın yazdığı *Kraken Uyanıyor*'un ilk sayfalarını ezbere biliyorum. Çalışırken Mona'ya ezberden okuyorum, o da her zaman anlamasa bile dinliyor.

Anne, Son'dan önceki dünya hakkında bazen bir şeyler anlatsa da sanırım o hayat hakkında daha çok şeyi kitaplardan öğreniyorum. Her şeyin ne kadar hızlı olduğundan ve herkesin bolluk içinde yaşadığından bahsediyor ama kitaplarda bundan fazlası var. Anne, Llwyd Owen'ın kitaplarındaki kadar çok adam öldürmenin olmadığını ve kimsenin Morrissey'in otobiyografisi kadar mutsuz olmadığını söylüyor. Ama benim için asıl ilginç olanın bu tip şeyler olduğunu bilmiyor.

Son gelmeden önce insanlar birbirine böyle mi davranırdı?

Kitaplarda anlatılanlar gibi miydiler? En ufak şeyler için çekişmeler yaşayıp tartışırlar, bazı insanlarla arkadaş olup bazılarıyla da olmazlar mıydı? Bazı kitaplar anneler ve çocuklarının arasının açılması ve birbirlerini bir daha görmeden koca bir hayat yaşaması ile ilgili... Böyle bir şey gerçekten yaşandı mı?

Benim için en tuhaf şey, sanırım Son'dan önceki dönemden hatırlayabildiğim bir şey. Kitaplarda bundan bahsetmiyorlar ama var işte, söylenmemiş, her şeyde. Dün gece bunu Anne'ye sordum.

"Son'dan önce insanlar birbirinin yanından geçip giderdi, değil mi?"

"Ne demek istiyorsun?"

"Sokakta ya da bir mağaza falan işte. İnsanlar bir şey söylemeden birbirinin yanından geçip giderdi. Birbirlerine bakmadan."

Anne bana biraz daha yaklaştı. Hava soğuktu ama brandanın altında ıslanmıyorduk. "Tüm bunları gerçekten hatırlamıyor musun?"

Yarım yamalak. Ama artık kimsenin kalmamış olması çok garip geliyor; sadece Mona, Anne ve ben.

"Evet. Her gün yüzlerce insan," dedi Anne. "Dükkânlarda, benzin istasyonlarında, sokaklarda. Bir önemi yoktu."

"Dünya nasıl böyle bir yer olabilir anlamıyorum?"

Anne kapüşonunu indirdi ve bana baktı. Gözleri karanlıkta kaybolmuştu ama yüzünde nasıl bir ifade olduğunu biliyordum. "Yarın buraya birileri gelse ne yapardın Dyl?"

Daha önce böyle bir şeyi; Anne, Mona ve benim dışımda birilerinin olduğunu hayal etmeye cüret etmemişim gibi, "Bu olağanüstü olurdu!" diye cevapladım.

"Peki onları içeri alır mıydın? Onlarla evini paylaşır ve yemek verir miydin?"

"Tabii ki verirdim!"

"Ama ya onlar mesela dört kişilerse? Ve Mona'ya, sana, bana ve ekstra dört kişiye daha yetecek yemeğimiz yoksa? O zaman ne yapardın?"

"Bir çaresine bakardım. Daha fazla ekerdim. Daha fazla sera kurardım."

Anne uzun bir süre sessiz kaldı. "Senin güzel bir yüreğin var Dyl."

"*Maddau i ni ein difrwader*," dedim ve Anne yüzünde soru sorar bir ifadeyle bana baktı. Galce, onun anlayabileceğinden daha karmaşıktı. Çevirdim. "'Duyarsızlığımızı bağışla,' demek." Hayali dört kişilik aileyi düşündüm, ev ev gezip kalacak bir yer arıyorlardı.

"İncil'ini biliyorsun," dedi Anne. O bilmiyordu.

"Aled Lewis Evans'ın bir şiirinden. Ona okuduğumda Mona'nın hoşuna gidiyor. Melodisini seviyor."

Anne, "Tabii sever," diye iç çekti. Konu İncil veya ona benzer herhangi bir şey olunca garipleşiyordu.

Yağmur yavaşlayıp durmuştu. "Bu sessizlik mükemmel," dedi Anne.

Eve döndük ve bir fincan ısırgan otu çayı yapmak için su ısıtıcısını ateşe bıraktık. Anne, daha önce onlarca kez okuduğu, yetişkin çocuklar için yazılmış Galce bir roman okuyordu. Elinde kitabıyla sandalyelerden birine gömüldü. Caradog Pritchard adlı bir yazarın otobiyografisi olan *Afal Drwg Adda*'yı okumaya döndüm çünkü kitapta bahsedilen adam bisikletiyle vızır vızır gezdiğinden bahsediyordu. Ben de bunun nasıl bir şey olduğunu hayal etmeyi sevmiştim; yapacak çok şeyin ve gidilecek çok yerin olması. Gidilecek birçok yer.

"Battaniye ister misin?" diye sordum. Anne başını hayır anlamında salladı. Çok mutlu görünüyordu.

Rowenna

Dylan dün *Wylfa*'nın ne demek olduğunu sordu. Birkaç kez yutkundum çünkü o kelimeyi boğazımdan aşağı, içimin en derinlerine gömmek istiyordum. Sonunda "Sözlüğüne baktın mı?" dedim.

Baktığını ama bir şey bulamadığını söyledi. Ben de Galce sözlüğüne de bakıp bakmadığını sordum, arkasını dönüp sayfaları karıştırmaya başladı. Sonra başını kaldırıp bana baktı, kafa karışıklığı yüzünden kaşları çatılmıştı. "*Wylfa*: işaret ya da gözlem noktası."

Yüzüme zoraki bir gülümseme yerleştirdim. "Güzel, değil mi? Kelimenin okunuşu."

Ama güzel değildi, pek sayılmazdı, en azından benim için.

Wylfa, Angelsey'in diğer tarafındaki nükleer santralin adıydı. Bundan daha çirkin, daha zalim bir kelime duymamıştım.

...

Elektriklerin gitmesinin üzerinden neredeyse altı hafta geçmişti. Altı hafta uzun bir süreydi, yeni bir hayata alışmak için yeteri kadar uzundu. Kimse, ama hiç kimse bizim eve gelen yola dönmemişti. Hayatımızda yalnızca dört kişi vardı: ben, Dylan ve Bay ve Bayan Thorpe.

Korkunç bir şeyin gelmekte olduğunu gösteren işaretler vardı.

Bay ve Bayan Thorpe'un çimlik alanında eski bir battaniyenin üzerinde oturuyorduk. Yani Susan ve ben oturuyorduk, David ise Dylan'la birlikte bahçenin sonunda, küçük süs havuzunun yanındaydı. Dylan bir sözlüğün önünde dizlerinin üzerine çökmüştü, karşılaşabilecekleri canavarların isimlerinin doğru Galce karşılıklarını öğrenmeye çalışıyorlardı. *Madfall, malwod, morgrug.* David Thorpe'un neden daha önce Galce öğrenmemiş olduğunu merak ettim, yeni kelimeler öğrenme konusunda şimdi çok hevesli görünüyordu.

Bir anda her yerdeydiler. Sümüklüböcekler. Çimde, patikada, battaniyede.

"Lanet olsun!" David olduğu yerde zıplamıştı.

Hepimiz birden ayağa kalktık. Dylan'la benim aramda çimleri dolduran yüzlerce şişman, ıslak sümüklüböceği izledik. Dylan bana çok uzaktaymış gibiydi.

"Anne..." dedi Dylan, bu olayın grotesk yanını sezmişçesine.

"Bir şey yok Dyl," diye yalan söyledim. "Bize zarar veremezler." Ama bunun doğru olup olmadığını bilmiyordum.

"Ama hava çok sıcak!" diye isyan etti David. Ve yaklaşık bir dakika sonra eşi cevapladı, sesi bir son kadar ağırdı.

"Aynen öyle."

O anda anlamamıştım. Sümüklüböcekler iyi havalarda ortaya çıkmazdı.

Zihnim o zamanlar böyle çalışmıyordu. Ama bir süre sonra sümüklüböceklerin yavaşladığını, durduğunu ve kuruduğunu, bedenlerinin ucunun kıvrıldığını ve derilerinin kuru derilere dönüştüğünü izlediğimde anlamıştım.

Sümüklüböcekler ölmeyi tercih etmişti.

Susan'a baktım, o da bana baktı. Güzel bir kadındı, orta sınıftan İngiliz kadınların olabileceği kadar sessiz ve sakin bir şekilde yaşlanıyordu. Boynuna ince bir gümüş zincir üzerine küçük bir haç takmıştı, saçları ensesinde ipeksi bir top gibiydi, küçük ve temiz tırnakları olan dar ve uzun elleri vardı. Kocası kibar ve konuşkan biriydi. Ama bu kadın, 1943'te Thanet'te doğmuş, David'in karısı, Jonathan ve Peter'in annesi, bir tarih öğretmeni, Kadın Enstitüsü'nün yerel şubesinin sekreteri olan Susan Elizabeth Thorpe akıllı biriydi. Kendi sessizliği ve durağanlığı içinde diğerlerinin anladığından daha fazlasını anlardı. Ve o öğleden sonra, çimenlerin pürüzsüz mükemmelliğini bozan kurumuş sümüklüböceklerden oluşan alanda Susan bana baktığında anlamıştım.

Çimlerin üzerinden Dylan'a doğru hızla koşarak ve attığım her adımda tabanlarımın altında patlayan sümüklüböcekler yokmuş gibi davranmaya çalışarak, "Eve gitsek iyi olur," dedim. Dylan'ın terlemiş elini tuttum. "Sonra görüşürüz."

Dylan elimi çekiştirip, "Anne!" diye bağırdığında bahçe kapımıza henüz varmıştık. Sonra sesleri duydum; başlangıçta sessizdi, geceleri duyduğunuz bir fısıltı kadar sessiz. Sonra daha sesli, daha sesli, alevlenen bir tartışma gibi, sonra gölgeler ve sonra ufukta gölgeler birikti, Caernarfon'un yukarısından gelen bir karaltı.

Kuşlar.

Her türden martılar ve ardıç kuşları, saksağanlar ve güvercinler ve ötücü kuşlar. Güneye doğru uçan bir bulut, kanat çırpışları nefes nefese kalmış birinin sesi gibi. Ardından gevezelik sesleri, sonrasında sanki üzerimizde bir motor vardı. Güneşi engelleyecek ve üşümemize neden olacak kadar çoklardı. David ve Susan çimlerin üzerinde duruyordu, yaşlı olsalar da el eleydiler. Titrek gölgeler eski bir film gibi üzerlerine düşüyordu. Bunun için fiziksel olarak çok büyük ve yaşı geçmiş olmasına rağmen oğlumu kucağıma aldım ve sıkıca kavradım. Dylan, güzel kuşların burayı terk etmesini izleyerek gözlerini onlara dikti.

(Geçen sene çirkin, yağmurlu bir günde Eski Ahit'i okurken Dylan bana bakıp, "Kumru bir kuş mudur? Nuh'un gemisindeki kumru mesela?" diye sormuştu.

"Evet."

Yüzü, kara bir bulut ile gölgelenmişti sanki, bu haliyle küçük bir oğlan çocuğuna benziyordu. "Bu kuşların gittiğini hatırlıyorum, çok uzun zaman önce.")

Kuş bulutu güneydeki tepelerin üzerinden geçip gözden kayboldu. Bir saniyelik ürpertici bir sessizlik oldu ve sonra olanlar oldu.

Bir kükreme. Bir titreyiş. Dünyanın en güçlü gök gürültüsü. Kızgın bir şeyin dünyayı ele geçirmesi, bir şeyin çığlığı, bir şeyin ölmesi. Sanırım bir dakika kadar sürdü, daha uzun ya da daha az sürmüş de olabilir. Yavaşça yok oldu, kademeli olarak sessizleşti. Ses her yerden gelmiş ve havayı, dünyayı ve kemiklerimizi doldurmuş olsa da hepimiz hangi yönden gelmiş olduğunu biliyorduk. Hepimiz aynı yöne baktık.

Anglesey.

Sonra uzaklardan yükselen bulut, havanın aniden kapanması gibi. Susan bahçenin diğer ucundan bana seslendi: "Eve gir! Hemen!" Eve doğru koşarken Dylan kucağımda huzursuzlanmıştı çünkü onu çok sıkı tutuyordum. David'in karısına, "Ne? Ne oldu?" dediğini duydum.

Sonra da Susan, sesi bir esinti gibi yumuşak, bir yumruk kadar sertti. "Wylfa."

Dylan

Bir süredir Pwyll hakkında bir şey yazmamışım.

Olaylar şöyle gelişti.

Yaban tavşanı bana güvenmeye başladı ama bu çok ama çok yavaş bir şekilde oldu. Ben de ona güvenmeye başlamıştım. Bir parçam hâlâ ondan ve başının arkasından sürekli bana bakan tuhaf ölü yüzünden korkuyordu. Ama insanların içinin her zaman dış görünüşüyle aynı olmadığını bilecek kadar kitap okumuştum.

(Endaf Hughes'un yazdığı *Galler Halk Hikâyeleri*'nin ikinci cildinde yaban tavşanını avcıdan kurtaran Aziz Melangell'in bir hikâyesi var. Hikâyeye göre Melangell'in kendisi bir yaban tavşanına dönüşmüş, ruhu gri bir yaratığın içinde mahsur kalmış. İkinci bir çirkin yüzü olduğunu düşünürsek, onun bu yaban tavşanı olması çok da imkânsız değil.) Yaban tavşanının kusurlu yanlarını görmemeye karar verdim.

Elimde bir parça havuç ya da lahana ile olabildiğim kadar hareketsiz bir şekilde kulübede otururdum. Pwyll ilk başta yanıma yanaşmadı ama ikinci seferde boya kutularının arkasında saklandığı yerden çıkıp bana bakarak büzüldü. Ve sonra üzerime atlayıp elimdeki yiyeceği almadan önce yavaşça adım adım bana yaklaştı.

Anne bunu anlamazdı, özellikle yiyecek bu kadar sınırlıyken ve elimizde evcil bir hayvanı besleyecek kadar yokken.

Pwyll'a ilk kez dokunduğum zamanı hatırlıyorum.

Yumuşak ve pürüzsüzdü, benden hâlâ korkuyor olsa da ona zarar vermeyeceğimi biliyordu. İkinci yüzüne dokunmadım çünkü biraz yaraya dokunuyormuş gibi hissettirirdi. Birkaç hafta sonra Pwyll beslenmek için kucağıma zıplar oldu ve sonra uyumak için kucağıma geldi, onun sırtını sıvazlayışımdaki ritmin keyfini çıkarıyordu.

Sevecek yumuşak ve küçük bir şeyinin olması güzel bir histi.

Hep yapacak bir şey vardır. Kesilmesi gereken ağaçlar ya da yabani otları temizlenecek topraklar, tamir edilecek veya toparlanacak bir şeyler. Ama her gün bir saatimi Pwyll'le vakit geçirmek için ayırdım. Bazen göğsümün üzerinde belli bir şekilde yatarsa, kaburgalarının altında kırılgan kalp atışlarının mırıltısını hissedebiliyordum.

Soğuk bir ekim sabahında Mona'yı onu görmeye götürdüm. Mavi paltosunu giymiş, muflon şapkasını takmıştı ve saçları yakasının üzerinde küçük bukleler halinde kıvrılmıştı.

Pwyll'a baktı, sonra gergin bir şekilde bacağımı kavradı. Küçük bir hayvan yerine bir canavar görmüştü ve kulübe üçümüz için çok küçük hissettirmişti.

Yanında dizlerimin üzerine çökerek, "Sorun yok, bak," dedim ona. "Adı Pwyll ve sevimli bir şey. Bak!"

Cebimden bir dilim havuç çıkardım. Pwyll öne atılıp elimden aldı ve yemeye başladı. Mona bir kahkaha patlattı. "Havuç!"

"Evet, havucu çok seviyor! Ve okşanmayı da seviyor, bak." Elimi sırtının üzerinde dolaştırdım. Mona kalçalarının üzerine çöktü ve Pwyll'in uzun kulaklarını sevmek için elini uzattı.

"İşte böyle," dedi, Anne'nin yatma zamanı geldiğinde kullandığı yumuşak sesini taklit ediyordu. "İşte böyle."

Bundan sonra her gün Pwyll'i görmeye gittik, Anne'nin hiç haberi yoktu. Mona sır tutacak kadar büyük değildi ama olanları anlatacak kadar da büyük değildi. Derdini anlatacak kelimeleri bilmiyordu. Bay Thorpe'un kulübesine yaptığımız ziyaretler bize özeldi. Sunningdale'in bahçesini ekip biçme işlerim için kullanmaya başlamıştım (ravent, pancar, turp, frenk soğanı) ve Anne hiçbir şeyden şüphelenmedi.

Mona bu tuhaf yaratığa bayılmıştı. Onunla oynamaktan, onu beslemekten ve sevmekten, onunla yarı dilini konuşmaktan (*HEPSİNİ ye; akıllı Pwyll; otur, otur*), ara sıra ona gülmekten hiç sıkılmadı. Bir ya da iki kez kulübenin sert ahşap zemininde uyuyakalmıştı, Pwyll da bir oyuncak bebek gibi yanına kıvrılmıştı.

Sonra bir gün, biraz frenk soğanını mutfağa götürmek üzere taşırken Mona da yanımda kalması ve kedisiyle oynaması için kesin talimatlar aldığı için benimleydi. Kulübenin yanından bir çığlık duydum ve Mona oradaydı. Kedi oyuncağı yüzü yere dönük bir halde çamurdaydı, kulübenin kapısı yarı açıktı ve Pwyll fırsatını yakalar yakalamaz kendilerini onun sahibi sanan insanlara ikinci bir şansı vermeden özgürlüğü için kaçmıştı.

Mona "Pwyll!" diye seslendi. Gözlerinden ve burnundan yaşlar akıyordu, sesi cızırtılı ve kesik kesikti. "Eve dön!"

Pwyll'in hikâyesi bu kadar. Bazen Mona hâlâ onu soruyor, ben de ona bizi terk ettikten sonraki hayatını anlatıyorum. Llyn Cwm Dulyn'de yaşayan peri arkadaşları, as hayvanları ve deniz insanlarından oluşan yeni ailesiyle yaşadığı hayatı. Llyn Cwm Dulyn, vadideki büyük karanlık gölün adı. Yakından bakarsanız su berraktır ama uzaktan bakıldığında bulanık görünür. Güzel bir göl ama etrafındaki dağlar sizi sürekli boğulabilirmişsiniz gibi hissettiriyor. Mona, ona anlattığım hikâyeleri gözlerini kocaman açarak ve başparmağını ağzına sokarak dinliyor. Anlattığım her şeye inanıyor ve bazen yanlışlıkla Pwyll'i serbest bıraktığı için ona minnettar hissediyorum. Yarı canavar da olsa vahşi bir hayvan için dört duvar arasında bir yaşam yeterli değildir.

Rowenna

Havayı depolayamazsınız. Sızıntı yapmasını engelleyemezsiniz.

Tabii ki bütün pencereleri kapatıp perdeleri çektim. Yorganı başımıza çektim ve yanımda Dylan'la yatakta uzandım. Uykunun kokusu bizi neredeyse boğacaktı.

O yatakta öleceğiz sandım, Dylan ve ben. O bulut gelebilir ve yalnızca içimize dolarak ikimizi de öldürebilirdi.

Bedenlerimizin birbirini ısıttığını hissederek oğluma sıkıca sarıldım. Saçları yosun gibi kokuyordu ve dün gece açık havada yaktığımız ateşin kokusunu kendi üzerimde duyabiliyordum. Toprak ve ateş. Bu son olacağı için şarkı söylemeye başladım. Ana dilimde bildiğim ilahiyi. Kelimeler dilimin üzerinde yanılan bir hafıza gibi titreşiyordu. "Calon Lân", temiz bir yürek hakkında bir şarkı, ragbi kalabalıklarının ve cenazelerin ve bir yaz akşamı cemaat üyelerine yapılan neşeli koro tekrarlarının şarkısı.

Neden bu ilahiyi seçtiğimi bilmiyorum. Kulağa daha hoş gelen bir sürü pop şarkısı biliyordum ama öleceğimizi düşündüğümde ağzımdan çıkan melodi bu oldu.

Dylan bir süre kaskatı kesildi, korkudan kasları gerilmişti. Ama bir süre sonra üzerine merhametli bir yorgunluk çöktü ve rahatladı. Minik elini uzatıp yanağıma koydu ve temiz kalbi kadar yumuşak bir sesle, "Anne," dedi.

İkimiz de uyuyakaldık. Daha beter bir şekilde de ölebilirdik.

Uyandığımda bulut neredeyse kaybolmuştu ve Tesco poşetini yanlışlıkla ocakta bıraktığım zamanlardaki ya da Dylan'ın Action Man'ini şöminenin üzerinde bıraktığındaki gibi evi bir plastik kokusu doldurmuştu. Dylan hâlâ uyuyordu, ben de dikkatlice ayağa kalktım ve pencerelerden dışarı baktım. Gün bitmek üzereydi ve buluttan kalan tutamlar tepelerin üzerindeydi, tıpkı arada bir denizden gelen sis gibi.

Ön kapı hafifçe vuruldu. Dylan'ı uyandırmak istemediğim için hızla aşağı indim.

Bay ve Bayan Thorpe, hava sıcak olmasına rağmen üzerlerinde paltolarıyla kapının eşiğinde duruyorlardı. Susan makyaj yapmıştı. Onu daha önce hiç böyle görmemiştim, gül rengi dudakları ve gözkapaklarında buğulu göz farı vardı.

"Biz gidiyoruz," dedi David ve bir süredir duymayı beklediğim sözlerin ağırlığını hissederek yutkundum. Birkaç hafta öncesine kadar bu insanlar bahçe duvarının diğer tarafındaki cıvıl cıvıl seslerden ve ben arabayla önlerinden geçerken bana gülümseyişlerinden başka bir şey ifade etmiyordu. Ama Son'dan sonra tek arkadaşım onlardı. Konuşabildiğim ve normalliğe dair bir şeyler kalmış gibi hissedebildiğim insanlar onlardı.

Hislerimi sesime yansıtmamaya çalışarak, "Oğullarınızı bulmaya mı?" diye sordum. "Döneceğinizden eminim, yani şey olduğunda..."

Cümlemin kalanı aramızda sessiz bir şekilde asılı kalmıştı.

"Çocukları aramaya gitmiyoruz," dedi Susan. Sesinde ve bakışlarında katı bir şey vardı, sonsuza kadar kilitlenmiş bir şey. İçinde bulunduğumuz durumu kolaylaştırmaya çalışıyordu. "Seni bir daha görmeyeceğiz Rowenna ama anahtarı paspasın altına bıraktık. İhtiyacın olan her şeyi al. İstersen oraya taşın."

Konuşurken arkama bakıyordu, gözlerimden uzağa.

"Nereye gidiyorsunuz?" diye sordum.

David hüzünlü bir şekilde gülümsedi. "Wylfa'ya gidiyoruz."

Dehşet içinde bir ona bir diğerine baktım. "Wylfa! Ama o... Ölürsünüz!"

Susan nihayet gözlerime bakıp, "Evet," dedi.

Konuşmanın geri kalanını hatırlamıyorum, yalnızca hepimizin üzerinde korkunç bir normallik vardı. Hayır, Dylan'ı onlara hoşça kal demesi için uyandırmayacaktım ama Bay Thorpe bütün aletlerini barakadan almasını istiyordu. Hayır, arabanın peşinden el sallamak için dışarı çıkmama gerek yoktu. Motor zaten çalışıyordu ve kimse telaş yapmak istemiyordu. İkisi de bana sarılmadı ya da beni öpmek için yaklaşmadı. El sıkışmak için elimi uzatmadım ve kalmaları için yalvarmadım.

Susan yüzünde bir gülümsemeyle, "Hoşça kal Rowenna," dedi ve arabaya yöneldi. Bu sessiz, asil kadın son yolculuğu için kilise kıyafetlerini giymişti.

"Rowenna," dedi David. "Biz gittiğimizde kulübeme girmeni istiyorum. Sağdaki en üst rafta içinde bir av tüfeği olan uzun

siyah bir çanta var. Yanında üç büyük kutu fişek var. Al onları ve yatağının altına koy."

"Ne! Evimde bir silah istemiyorum!"

"Bunu benim için yap. Tek bir şey. Olur da bir gün ihtiyacın olur diye. Lütfen Rowenna. Bu öğleden sonra öleceğim ve yanında böyle bir koruma olduğunu bilmek ölürken bana huzur verecek."

Sessizce başımı salladım ve David Thorpe beni ta gözlerine kadar ulaşan bir gülümsemeyle, kocaman, geniş bir gülümsemeyle ödüllendirdi. "Sende savaşçı kalbi var Rowenna."

"Ama ben savaşmak istemiyorum," diye yanıtladım, "ben yaşamak istiyorum."

Arabalarına yerleşmeden önce Susan bana döndü ve el salladı. Kendi dilinde çok teşekkür ederim anlamına gelen kelimeyi söyledi: "Diolch." Ve sonra arkalarında boş bir dünya bırakarak gittiler.

Rowenna

Dün, turp almak için Sunningdale'in bahçesine gitmem gerekti. Dylan bir süredir orada ekim yapıyor ve toprak iyi. Arkadaki tarlada tuzağa bir tavşan yakalanmıştı, biraz turp ve biberiye ile güzel bir güveç olurdu.

Güzel bir gündü. Soğuk ve donuk ama yine de berrak ve açık bir hava vardı, nefesim ağzımdan buhar çıkartıyordu, hayatta olduğumun kanıtı. Dylan ve Mona tarlada ağaç dikiyorlardı. Dylan, ağaç dikmemizin önemli olduğunu çünkü on beş ya da yirmi sene içinde yakacak odun için onlara ihtiyacımız olacağını söylüyor. Yirmi yıl! Bu kadar küçük bir çocuk nasıl yirmi sene sonrasını düşünebilir?

Onu gördüğümde Sunningdale'in bahçesine yeni adım atmıştım. Saklanmaya veya kaçmaya çalışmayan o şeyi gördüğümde vücudumdan bir ürperti geçti.

Sanırım bir yaban tavşanıydı ya da iki çünkü kafasının arkasında ikinci bir çirkin düz yüzü, boş gözleri ve zalim bir ağzı vardı. Kötüydü, iğrençti. Besbelli kafası da tam yerinde değildi, yoksa diğer tüm vahşi hayvanlar gibi kaçıp giderdi.

Yanımda sadece bahçe çatalı vardı ama yeterliydi, zaten her şey çok kolay oldu. Ben ona yaklaştıkça yaratık uzaklaşmadı ve çatalın metal parmakları ben neredeyse hiç çaba sarf etmeden etini kesti. Birkaç kez seğirdi, sonra da durdu.

Genelde çöplerimizi bahçenin dibindeki yığına atsak da yaban tavşanını Sunningdale'in bahçesine gömdüm, sonra da mezarı gizlemek için toprağın üstünü ölü yapraklarla kapladım. Sadece küçük bir şeydi ama çocukların korkunç yaratıklar görmesini istememiştim, hâlâ istemiyorum. Onları büyük şeylerden koruyamam ama bazı küçük şeyler onlardan saklanabilir.

Bulut üzerimizden geçtiğinden beri etrafta iğrenç yaratıklar dolanıyor.

Hastalığın ne zaman başladığını hatırlamıyorum, yalnızca Dylan ve benim çok feci hastalandığımızı hatırlıyorum. Yatağa düşmüştük. Öleceğimizden kesin olarak emindim.

O patlamanın ne olduğu hakkında bir fikrim yoktu. Belki Wylfa Nükleer Santrali'nde bir kazaydı, belki de değildi. Belki de Bangor'da ya da Anglesey'deki köprülerde patlayan bir bombaydı. Radyasyonun etkileri hakkında hiçbir şey bilmiyorum, bu yüzden o zehrin ne kadarının vücudumuza sızdığını ve ne kadarının hâlâ orada olduğunu hayal edemiyorum.

Akıllıydım. Belki de David'in bana olan inancı sayesinde güçlenmiştim ve savaşçı yürekli bir kadın gibi davranmaya karar vermiştim. Hastalığı midemde ilk hissetmeye başladığımda

ev ile arka arazideki dere arasında git gel yaparak şişeleri, tencereleri, tavaları doldurup yatak odamın etrafına yerleştirmiştim. Eğer hasta olacaksak, susuz kalmayacağımızdan emin olmalıydım.

Birkaç gün sonra yatak odam ölüm gibi kokmaya başlamıştı.

Dylan ve ben, hastalığın tavan yaptığı anlarda çıplak yatmış terliyorduk. Her yerimiz ağrı içindeydi –kaslarımız, kemiklerimizin iliği– ve sonrasında bir hiçlik. Hiçbir his yoktu. İkimiz de hayatımız gözümüzün önünden geçerken havada süzülüyorduk. Uykumu bölen gerçeklik anları dışında yarı varoluş gibiydi.

Perdelerin arasından sızan bıçak gibi keskin ışık.

Çarşaflar su içindeydi, ter mi sidik mi yoksa kusmuk mu olduğunu bilmiyordum. Ve Dylan. Vücudu hareketsizdi ve soluk mu soluk bir mavi tonundaydı. Ölmüştü ve tek yapabileceğim çıplak bedenine sarılmak, bağırmak, ağlamak, uyumak ve ölmeyi ummaktı.

Uyandığımda Dylan'ın vücudu tekrar ısınmıştı ve nefes alıyordu. Günler –belki de haftalar– sonra oğlumla birbirimize baktık.

"Rüyamda öldüğünü gördüm," dedim, "korkunçtu."

Dylan cılız bir sesle "Su," dedi ve odanın etrafına serpiştirdiğim şişelerden birine uzandım. Korkunç hastalığımızın karanlık dönemlerinde ağzımıza zorla su sokmuştum.

Tüm kalbimle bunun bir kâbus olmadığına, küçük oğlumun annesinin pis ve kokuşmuş yatak odasında reenkarne olduğuna, temiz kalbinin kanındaki tüm zehri temizlediğine inanarak, "Çok çok korkunç bir kâbustu," dedim.

Henüz bitmemişti elbette. Yemeğimizi midemizde düzgün bir şekilde tutabilmemiz aylar sürdü. Ve ağız yaraları! Ağzımızı dolduran, tadı çürüyen et gibi olan ve bazen dişlerimizin zayıflayıp düşmesine neden olacak kadar büyük, açık yaralar.

Bulut üzerimizden geçip gideli ne kadar oldu bilmiyorum ama bir sabah Dylan büyük yatakta otururak parmaklarıyla duvardaki gölgelerde köpek şekilleri yapmaya başladı. O an, tam orada hayatta kalacağımıza karar verdim.

Titrek, zayıflamış ve sıskalaşmış bir halde tüm pencereleri ve kapıları açtım. Çarşafları yataktan söktüm ve şilteyi aşağı sürükleyecek kadar güçlü olduğumda ön kapıdan dışarı çıkarıp yakmaya karar verdim. Bir konserve barbunya açtım. Dylan ve ben, her seferinde birer barbunya alıp paylaşarak kapının eşiğinde oturduk.

"Sence kuşlar geri gelecek mi?" diye sordu Dylan.

"Tabii ki gelecekler," diye cevap verdim kendimden emin bir sesle. "Eninde sonunda her şey geri gelecek." Bay Thorpe'un silah hakkında söylediklerini hatırladım ve yakın bir zamanda gidip onu almam gerektiğini düşündüm.

Dylan

Mona bir süredir öksürüyor. Bu yüzden Anne yıkanmak için Llyn Cwm Dulyn'a gittiğinde burada onunla kalmayı önerdim. Sanırım hava yıkanmak için çok soğuk ama Anne kendi kokusunu alabildiğini söyledi.

Ateş yaktım ve Mona koltukta uyuyakaldı, bu yüzden zamanımı kuş bahçesi hakkında yazmak için kullanacağım. Üzerinden yıllar ve yıllar geçmiş olsa da bu beni hâlâ gülümsetiyor.

Mona doğmadan önceydi. Anne bir gün birdenbire Nebo'daki boş evlere gitmemize ve istediğimizi almamızın sorun olmayacağına karar verdi.

Bir şey isteyip istemediğimi bilmiyordum. O zamana kadar iki tane seramız vardı ve kendimizi besleyecek kadar yiyecek yetiştiriyorduk. Tuzaklar bizim için bol bol et sağlıyordu. Anne, çalmanın çok korkunç bir şey olduğundan öyle emindi ki ama işte geldiğimiz nokta buydu. İnsanların evlerine girip istediğimizi alıyorduk. Etrafta kimseler yoktu.

Herkes tatile gitmiş de eve dönmeyi unutmuştu sanki.

Üzerime tam olan yeni kıyafetler, bir bisiklet, yatağım için yeni bir şilte, birkaç kitap aldım. Eldiven, atkı, çorap. Yağmur botu. Ama daha büyük planlarım vardı.

Evlerin kış bahçelerine bakıyordum. Büyük pencereleri olan plastikten yapılardı, çirkin beyaz plastikten. Eski evlerin cana yakın ifadeleri üzerinde koca çirkin birer leke gibiydiler ve görünüşlerinden hiç hoşlanmıyordum ama ben de evimizde bir tane olsun istiyordum. Bunu her şeyden çok istiyordum.

Bu yüzden bir tanesini aldım.

İşe yarayacağından emin değildim ve uzun zaman önce gitmiş olsalar da başka birinin evi için birinin evinden koca bir odayı çalmaktan biraz suçluluk duyuyordum. Anne'yle kış bahçesini yapmamız aylarımızı aldı.

Öncelikle doğru olanı seçmemiz lazımdı. Nebo'da altı tane kış bahçesi vardı ve bunlardan dördünün tabanında tuğla duvarlar vardı. Bu yüzden bize uygun değillerdi çünkü bir tuğla duvarı taşımak zordu. Ahşaptan yapılma ve pencereli olan bir tane vardı, bir tane de PVC'li. Anne, tahta olanı almanın daha kolay olacağını söyledi çünkü sökülecek vidalar vardı ve elimizde bu malzemelerden bulunduğunu biliyorduk. Ayrıca sundurma çatının yanında sahip olduğumuz alan için daha uygundu.

Anne'ye hakkını vermeli. Ben o zaman küçüktüm, bu yüzden her şeyde onun yardımı gerekiyordu. Özellikle köyden taşıma ve eve vardığımızda inşa etme konusunda. O zamanlar çatı yapma ve arduvaz levhalar hakkında bilgimiz yoktu. Bu yüzden muşambadan bir çatı kondurmuştuk. Olması gerektiği kadar da iyi

değildi. Birkaç sene sonra nasıl yapılacağını öğrendiğimde muşambanın üzerine bir arduvaz çatı inşa ettim.

O kış bahçesi, özellikle de eve uyum sağlaması açısından uzun bir süre boyunca mükemmel sayılmazdı. İlk senelerde falan su sızdırdı. Ama yıllar süren denemeler, düzeltmeler ve iyileştirmelerden sonra şimdi muhteşem oldu.

Tabii ki orayı oturup dinlenmek için bir alan olarak kullanmıyoruz. Amaç bu değil. İçerisi domates, biber, kabak gibi sıcak tutulması gereken sebzelerle dolu. Kışları, içinde Nebo'daki evlerden birinden çaldığımız eski bir kömür kovasında küçük bir ateş yakıyoruz. İçerisi çok duman dolmasın diye sobayı kapının yanında tutuyoruz ama yine de iş görüyor. Kış bahçesi asla soğumuyor.

En çok gurur duyduğum şey bu. Anne bir kış bahçesi istediğimi biliyordu, bu yüzden bir kış bahçemiz olması için çalıştı. Ve işlerin çoğunu, hatta tehlikeli şeyleri bile yapmama izin verdi. İşleri kendi başıma yapabileceğimi öğrenmem gerektiğini biliyordu.

Kış bahçesi yalnızca ilk adımdı. Bir yıl kadar sonra ikincisini, plastikten olanı almaya gittim, onu inşa etmek düşündüğümden daha kolaydı. Bu sefer kendimden daha emindim. Tohumları saklamak ve ilkbaharda minik fideleri yetiştirmek için mükemmel bir yerdi. Mona, tavşan kürkünden yapılmış büyük bir battaniyeyle banklardan birinin altına kendine küçük bir in yaptı. Canlıymış gibi tavşan kürkünü okşayıp seviyor.

İkinci kış bahçesini kurduktan sonra kış boyunca bizi götürecek patatesleri, soğanları, havuçları, turpları ve elmaları sak-

lamak için serin ve karanlık bir yere ihtiyacımız vardı. Bu yüzden arka bahçeye yarısı yerin altında olacak şekilde büyük ahşap çatılı bir depo inşa ettim. Bazılarını benim yaptığım, bazıları da Nebo'dan çalınmış raflar var. Duvarlara hiçbir şey koymadım çünkü açıkta kalan toprak, içerideki her şeyi serin tutmak için iyiydi.

Yiyecek deposundan sonra yakacak odunları depolamak için kuru bir taş kulübe yaptım. İçinde bize yıllarca yetecek kadar odun var.

Ve sonra, odun deposundan sonra, bir bahçe tuvaleti yapmaya karar verdim çünkü tuvaletimizi tarlalardaki deliklerde yapmaya alışmıştık ama Anne o sıralar Mona'ya hamileydi ve kocaman olmuştu, tuvaletini yapması gerektiğinde dört duvar arasında düzgün bir şekilde oturmayı hak ediyordu. Çok derin bir çukur kazıp üzerine bir sandalye (Nebo'daki lüks evlerden birinden aldığımız bir sandalye, arkasında oyulmuş resimler, bir yer adı ve tarih vardı. Oturma yerine bir delik açmıştım.) yerleştirdik. Bahçe tuvaleti ahşaptan yapılma ve yerdeki delik dolduğunda sandalyeyle birlikte başka bir yere taşınabiliyor.

Bahçe tuvaletinden sonra kendi seramı deneyip inşa etmeye karar verdim. Zordu çünkü ilk ikisi Anne'nin Son'dan önce satın aldığı araç gereçlerle yapılmıştı. Ama elimde biraz şeffaf branda ve iskeletini yapmak için tahta vardı. Yaptığım diğer şeylere kıyasla basit olacağını düşünmüştüm ama açık ara en zoruydu; büyük ve garip, rüzgâra yenik düşmeye kararlı. Brandanın kalitesizliğini bahane edip neredeyse pes edecektim. Ama etmedim ve

bir sonraki yılın sonunda Anne'yle yiyecek konusunda endişe etmemize artık gerek kalmamıştı. Elimizdeki hiçbir şey tükenmiyordu.

Ara sıra –aslında çoğu zaman– bahçenin kenarında duruyor ve inşa ettiğim tüm bu şeylere, binalara, bitkilere ve yiyeceklere bakıyorum ve kendimi bir oğlan çocuğu gibi değil de bir erkek gibi hissediyorum. Tek bir şeyi bile değiştirmek istemiyorum, bunun bitmesini istemiyorum. Artık buraya uyum sağladım.

Rowenna

Kulağa çok mu korkunç geliyor? Son? Her şeyi yitirmek, toplumun çökmesi, bildiğim her şeyin paramparça olması?

Hayatım boyunca hiç böyle tatmin olmamıştım.

İlk başlarda düşüyormuşum gibi hissettirmişti; yardım, ilgi, destek eksikliği... Üstelik sağlık, gıda ve ev gibi en temel şeyler konusunda güvensizlik.

Başka hiçbir şey için endişe edecek enerjim kalmadı. Ve hayatta kalmak için sarf ettiğimiz fiziksel efor, geceleri uyanık kalıp değiştiremeyeceğimiz şeyler için endişe etmek yerine uyuyabileceğimiz anlamına geliyor. Artık her şey çok basit, sevmesi çok kolay.

Sabah sisi bahçenin sonunda bekleyen yaşlı hayaletler gibi.

Dylan'ın kitaplarından birinden komik bir şey okurkenki kahkahası.

Henüz açmamış çiçekler ve hava akıl almaz bir şekilde acımasızken bile benim onlara olan inancım.

Son'dan önce bir şeylerin nasıl olduğunu düşünüyorum ve o anılardaki kişi benmişim gibi hissetmiyorum. Sessiz ve dünyadan korkan o kız.

Eskiden Dylan'la birlikte yürüyüşe çıkardık. iPhone'um cebimde durur, öyle güzel fotoğraflar çekerdi ki sosyal medyada kendimle ilgili bir şeyler paylaşmak zorunda kalmazdım. Ve Dylan bebekliğinden beri ekran bağımlısıydı. İtfaiyeci Sam veya Thomas Tank Engine'in bir bölümün başı, ortası veya sonu olmayan gerçek dünya onu hayal kırıklığına uğratırdı. Hayatımızda sessizlik yoktu. Televizyonun veya radyonun sesi bize sürekli eşlik ediyordu ama eski yaşamımızı sürdürme biçimimizde korkunç, gürültülü bir sessizlik vardı.

Dinlemeyi bıraktığınızda duymaya başlıyorsunuz.

Pencereye vuran yağmur damlalarının kaosu. Bir denizkızı gibi şarkı söyleyen veya bir sevgili gibi fısıldayan rüzgâr. Sabah uyandığınızda görmeseniz bile kar yağdığını bilmek. Dışarıda yerde biriken kar kalınlığını duymayı öğreniyorsunuz.

Güzelliğin de farkına varıyorsunuz, her şey eskisinden çok daha güzel. Ama aslında değiller. Her şey aynı ama artık onları görebiliyoruz.

Bizim gibi insanlar genelde bu tip evlerde yaşamazlar.

Benim gibi kadınlar rutubetli duvarları ve gürültülü komşuları olan, birbirine yapışık, bodur, gri, çirkin, iki yatak odalı evlerde yaşıyordu. Ya da Dylan'ı doğurmadan önceki dönemde benim de yaptığım gibi oyun alanlarının üzerine inşa edilmiş

belediye evlerinden birinde yaşarlardı. Tavanında kahverengi lekeler ve asansörlerde yoğun idrar kokusu vardı. O evden nefret ediyordum. Alt katta yüksek sesle kavga edip sevişen orta yaşlı bir çift yaşıyordu, oturma odamın penceresi Talysarn'a ve arduvaz ocağına bakıyordu. Tamamen yalnızdım. Manzara muhteşemdi. Duvarda sürekli değişmekte olan mavi, beyaz ve mor bir tuval gibiydi ama güzelliğini fark edemiyordum.

Eğer Son geldiğinde orada yaşıyor olsaydım, burada olmak yerine orada olsaydım...

Bir gün öğleden sonra Gümüş Makas'a bir adam geldi ve Gaynor'la selamlaşmaları tıpkı anne oğul gibiydi. Kimsenin Gaynor'a böyle davrandığını görmemiştim, ne o günden önce ne de sonra. Birbirlerine sarılırken gözlerini sıkıca kapatmalarında, o adamı sevmeme neden olacak bir şey vardı.

Gaynor'ın en uzun süreli müşterilerinden biri olan Nancy Parry'nin tek oğluydu ve Nancy, Felinheli'deki bir huzurevine gittiği için randevusunu iptal etmek için dükkâna gelmişti. Gaynor, müşterisinin saçını tararken adam da onun yanına oturdu. Yumuşak sesi bir şekilde dükkânı doldurmayı başarmış, yine de kulağa çok nazik gelmişti.

"Evi gerçekten satmak istemiyoruz ama boş kalması fikri de hoşuma gitmiyor. Sigorta, vergi ve diğer tüm şeyler yüzünden de kiraya vermeyi hiç istemiyorum."

Çok uzun bir adamdı, sandalyeye düzgün bir şekilde sığamayacak kadar uzun. Sanırım ellili yaşlardaydı ama gülümsemesi küçük bir çocuk gibiydi ve kambur yürüyüşü onu kendini saklamaya çalışıyormuş gibi gösteriyordu.

"Tanıdığın birine kiralayıp parayı elden alsan ve bürün bu kurallarla uğraşmasan olmaz mı?" diye sordu Gaynor. O anda başımı kaldırıp aynada Gaynor'la göz göze geldim.

Gaynor bana sayısız kez yardımcı olmuştu.

"Şey," diye konuşmaya başladım. Adam bana dönüp gülümsedi, ön dişlerini ortaya çıkaran göz kamaştırıcı bir gülümsemeydi. Eski mezar taşları gibi hafifçe çarpıklardı.

Küçük bir evdi ama bir hiçliğin ortasındaydı. Üstelik bir bahçesi vardı ve bazen yalnız hissetsem de bu huzurlu bir yalnızlıktı. Kira, eski evim için ödediğim ücretle aynıydı çünkü elektrik tesisatı eski ve tehlikeliydi, pencereler çürümüştü ve cereyan ediyordu, mutfak altmışlı yıllardan beri oradaydı. Nebo'daki, kilometrelerce uzaktan, Anglesey, Caernarfon ve Llŷn'den görülebilen devasa TV direğine yakındı. Geceleri bir dizi kırmızı ışık, çirkin metal direği parlayan gelincikler gibi aydınlatıyordu. Gece ne zaman arabayla dönsem evi uzaktan görebiliyordum ve bazen o adamın cennete doğrultulmuş güzel kırmızı ışık dizisine bakıp Anglesey'den burayı izleyip izlemediğini merak ediyordum.

Her ay kirayı almaya gelirdi; arabası çocuk oto koltukları, oyuncak ayılar ve boş şişelerle dolu olurdu. Onun çevresindeki insanlar hakkında hiç soru sormadım, o da bana sormadı.

Onu gerçekten sevdiğimi sanmıştım.

Başlarda benimle, annesinin evinde bir hayalet gibi yaşayan genç ve sessiz kadınla birlikte olma fikri onu sarhoş ediyordu. *Onu terk edeceğim. Buraya taşınıp seninle yaşayacağım Row.* Evden çıkıp gitmesinden çok sonra bile tıraş losyonunun, sigarasının ve terinin kokusunu alabiliyordum.

Karnının gittikçe büyümesini izledi, yatağında oturup isimlerden bahsetti ve bazen, çok sık olmasa da bazen, çarpık dişlerinin arasından yarım yamalak vaatler dökülürdü. *Birlikte olmak istediğim tek kişi sensin* ya da *dünyaları verirdim eğer seninle...*

Dylan doğduğunda ona olan inancımı yitirmiştim. Ondan nefret edemedim çünkü nefret güçlü bir duyguydu ve ona karşı güçlü hiçbir şey hissetmiyordum. Ona, gri hayatına, cesaretsizliğine ve yaşadığı tüm o donuk günlere acıyordum.

Kirayı almaya geldiğinde artık içeri girmiyordu.

Son'dan yaklaşık iki hafta öncesinde onu son gördüğümde, "Kimseyi incitmek istememiştim," dedi.

Ama Dylan'ın içeride çizgi film izlediğini biliyordu, onu görmek için içeri girmedi.

Ölmüş olduğundan neredeyse eminim.

Adı Sam'di.

Rowenna

Dylan, kanepede bir kedi gibi kıvrılmış uyuyan kız kardeşini izlerken, "Mona, Son'dan önceki hayatı hatırlamayacak," dedi. "Çünkü o burada değildi. Onun hayatı tamamen farklı çünkü o eski günlerde burada yoktu."

Dylan'ın bunu söylemesine şaşırmıştım çünkü Mona'nın öleceğini bildiğini sanıyordum.

Yalnızca iki yaşındaydı, benim küçük kızım, iki yaşında ve birkaç aylık. Mevsimin en kötü fırtınalarından birinin ortasında doğmuştu. Öyle bir fırtına ki ağaçları kökünden koparmış ve Bay Thorpe'un kulübesindeki pencerelerden birinin camlarını paramparça etmiş, şeker tanesi gibi ufalamıştı. Dylan, Shakespeare'in Gallerli kahraman Owain Glyndwr doğduğunda dünyanın nasıl da bir korkak gibi sallandığını yazdığını söylemişti, belki bu bebek de bir kahraman olabilirdi. Kız kardeşine

doğum yaptığım sırada oğlumun Shakespeare alıntısı yapmasının ne kadar tuhaf olduğunu düşündüğümü hatırlıyorum.

Mona'nın dünyaya gelişi Dylan'ınkinden çok farklıydı. Dylan ve ben, İrlanda Denizi'nin üzerinde biriktiği görülebilen fırtınadan önce seraların sağlam olup olmadığını kontrol ederken bedenimden berrak bir sıvı toprağa sızmıştı. Kımıldamadan durdum, bacaklarımın arasından dökülen damlalar sıcaktı.

"Bebek geliyor," dedim sakince. Dylan bana bakıp başını salladı. İşim bittiğinde kasılmalarım artmıştı ama Dylan kapanlara bakmaya ve dereden su almaya gitmişti.

En sevdiğim kitapla, yüzlerce kez okuduğum Galce romanımla koltuğa oturdum ve anlamını bilmediğim sözcüklerin çevirisini kenar boşluklara karaladım. Kitabın adı *Creigiau Milgwyn*'di; beni her zaman güvende ve sevgi dolu hissettiren eski zamanlardan kalma bir aşk hikâyesiydi. Acı içinde kitabı okudum.

Beşinci bölüme geldiğimde ağrıdan başım dönüyordu.

Dylan dışarıdan geldiğinde, "Git, sundurma çatıdaki muşambayı al ve yere koy," dedim. Kanımla havluları mahvetmek istemiyordum.

İşte oradaydık, fırtınayı ve bebeği beklerken oğlum ve ben. Elimi tutmuyordu ama beni güldürmeyi başarmıştı.

"Hastanede olmaktan daha iyi, değil mi? Beni doğururken ilacın etkisi altındaydın ve kafan yerinde değildi. En azından bu sefer hatırlayacaksın! Bebeğin adını ne koyalım?"

"Eski günlerde hava muhalefetine insan isimleri verilirdi," dedim kasılmalar arasında.

"Ne? İnsan isimleri mi?"

"Evet... Mesela Katrina Kasırgası ve Iris Fırtınası."

"Böyle kötü havalara böylesine güzel isimler! Eğer erkekse adını Daniel koyalım mı?"

"İncil'deki aslanın ininde geçen isim gibi mi yani?"

"Daniel Owen gibi." Daniel Owen uzun, çok uzun zaman önce ölmüş Gallerli bir romancıydı. Dylan'ın yatağının yanında onun romanlarından oluşan bir kule vardı.

O kütüphanede ne var ne yok aldığım için hiç bu kadar mutlu olmamıştım.

Doğum nihayetinde kolayca gerçekleşti; bedenim ne yapacağını, ne zaman iteceğini ve ne zaman duracağını biliyordu. O minik kız bedenimden abisinin ellerine kaydı, siyah gözlerini açtı ve ilk nefesini aldı. Dylan, bebeğin başını öptü, dudaklarında ruj gibi kan lekesi kalmıştı. Fırtına hâlâ eve girmeye çalışırken "Mona!" dedim. Çünkü Mona, sundurmadan görebildiğimiz ada olan Anglesey'in eski adı Môn'dan gelmeydi. "Ver, emzireyim." Kollarımda ağırlığını hissettim ve sevgi, yeni bir elektrik gibi kemiklerime, tıkanmış göğüslerime ve bacaklarımın arasındaki acıya doluverdi. Her şeye gücü yeten Tanrı, Doğa Ana'nın mucizesi, sınırlar ve karmaşıklık olmadan sevmeye her zaman hazırdır.

Son'dan önceki zamanlarda, genç bir oğulun doğum yapan annesine yardım etmesi tuhaf karşılanırdı. Emzirme mucizesinin onu böylesine büyülemesi ve plasentayı pişirmek için kararmış tavaya uzanması...

Keskin bıçakla yassı eti dilimlerken, "Hepsini kullanma," diye uyardım onu. "Yarısıyla yarın çorba yapacağım, yanına eklemek için bolca havuç ve soğan var, sen de biraz ısırgan otu getirebilirsin."

Sonra hep birlikte oturduk, bu yepyeni üçlü. Dylan ve ben biftek yer gibi plasenta yiyorduk ve kızım kollarımda uyuyor, ağzı hâlâ göğsümde büzüşüyordu.

Yemeğimizi bitirdiğimizde, "Dylan Llywelyn ve Mona... ne?" diye sordum.

"Mona Rowenna," dedi Dylan net bir şekilde.

"Hayır hayır. Greta. Mona Greta."

Ve böylece adı konulmuş oldu.

Dylan

Mona hâlâ hasta ve artık kucağımızdan hiç inmek istemiyor. Kanepede oturup oyuncak bebekleriyle oynamıyor, annemle çalıştığımız zamanlarda bahçeden taş veya çiçek toplamıyor. Sürekli kucağımızda olmak istiyor.

Anne geceleri onunla birlikte uyanık kalıyor, bu yüzden gün içinde çoğunlukla onunla ben ilgileniyor, yürürken veya bitkilere bakarken onu askıda taşıyorum. Askıyı, sırtımda yüksek bir yerde oturabilmesi ve eğer isterse başını omzuma koyup uyuyabilmesi için uygun bir şekilde bağladım. Bazen öksürük onu ele geçiriyor, küçük vücudu öksürüklerinin şiddetiyle sarsılıyor. Sonra sessizleşiyor ve öksürmekten yorgun düşüyor.

Bugün, sırtımda kız kardeşimle Nebo'ya döndüm. Köyün eteklerinde, daha önce birkaç kez girdiğim eve gittim. Duvardaki fotoğraflar yüzünden oraya tekrar tekrar gidiyorum. Onları

neden bu kadar çok sevdiğimi ya da kitap sayfaları arasına saklamak için bazılarını eve neden götürdüğümü bilmiyorum.

Büyük bir ev, köyün en büyük evlerinden biri ve Son'dan yalnızca birkaç sene önce inşa edilmiş gibi oldukça yeni görünüyor. Çoğu evden daha düzenli ve daha aydınlık.

Arka kapıdan içeri girdim ve ayakkabılarımı çıkardım. Genelde insanların evinde ayakkabılarımı çıkarmam.

Arkamdan, "Ev," dedi Mona hafifçe.

"Evet. Büyük, lüks bir ev," deyip ona katıldım ve ayaklarımın altındaki halının yumuşaklığının tadını çıkararak evin içinde yürüdüm. Her şeyin yerini biliyordum; evin ön tarafında büyük bir çift kişilik yatak odası ve evin arka tarafında daha küçük üç tane yatak odası vardı, biri genç bir kıza aitti. Odasına girdim. Kapıdaki küçük tahta tabelada "Kate" yazıyordu. Yatağa oturdum.

Kate'in odasına gitmeyi seviyorum. Odasının duvarı, içinde insan fotoğrafları olan çerçevelerle dolu: Kate'in kendisi, Kate ve anne babası, Kate ve arkadaşları. Uzun ve düzleştirilmiş saçları, pembe dudakları ve kahverengi gözleri olan, uzun boylu, zayıf bir genç kadın. Her fotoğrafta gülümsüyor; kocaman bir gülümseme, gözlerinin kenarını kırıştıran sevimli bir gülümseme.

Odanın köşesinde kot pantolonlar, elbiseler ve pelüş kazaklarla dolup taşan bir gardırop var. Okul üniforması yatak odasının kapısının arkasından sarkıyor. Büyük bir kitaplığı var ama çok iyi kitaplar yok. Kitaplığın bir ucunda küçük sevimli parfüm şişelerinden oluşan bir koleksiyon var.

Telefonunun ve dizüstü bilgisayarının şarj kabloları hâlâ duvardaki prizlere takılı.

Okul kitapları masasının üzerinde; kapaklarına kalın küçük harflerle *Kate Francis, 10B* yazılı.

Kate Francis çok ama çok güzel bir kız.

Duvardaki fotoğrafların önünde durup Kate Francis'in hayatına bakarken hissettiğim o duygunun ne olduğunu bilmiyorum. Giysileri, kitapları, arkadaşları... Her biri bu yatak odasının duvarında sonsuza kadar donmuştu. Şimdi muhtemelen hepsi ölüydü elbette, ama her neyse, eğer yaşasalardı şu an yirmi beş yaşlarında olurlardı yani Anne gibi birer yetişkin. Ama bu odada sonsuza kadar genç kalacaklar, bu mükemmel evde hareketsiz ve gülümsüyor olacaklar.

Fotoğraflardaki erkeklerden biri olmak nasıl bir şey olurdu acaba?

Bir grup arkadaşla birlikte gülmek, kan bağınızın olmadığı insanları tanımak. Arkadaş olmayı seçmek, bazen de arkadaş olmamayı seçmek. Bir kız arkadaşının olması belki... Gülümsediğinde gözlerinin kenarları kırışan biri, Kate Francis gibi biri.

Anne buraya kendi başıma geldiğimi bilmiyor.

"Yemek için ısırgan, böğürtlen veya karahindiba arıyorum," diyorum ama buraya geliyorum. Sessizliğin daha da yoğunlaşmasını, halıların kabarıklığını ve her an dışarıda bir arabanın yaklaştığını ve bütün ailenin alışveriş dönüşü arabadan inişini duyabilirmişim gibi hissettirmesini seviyorum. Burada, önceki zamana daha yakınım. Neredeyse Kate odasında beni yakalamış da kimseler görmüyorken yaptığım şeyler karşısında dehşete kapılmış ve büyülenmiş gibi hissediyordum.

Vücudumun vermesi gerektiği gibi tepki verip vermediğini bilmiyorum ve bunu sorabileceğim kimsem yok. Anne'ye kesin-

likle soramam, yüzü bir anda arduvaz gibi sertleşip dümdüz bir ifadeye bürünebilir. Vücudumdaki titremeyle ilgili kitaplardan bir şeyler okudum, bu yüzden bunun biraz normal olduğunu düşünüyorum. Ama Kate'in tenini düşündüğümde zihnimin içinde oluşan vızıltıdan ve bedenimin her zerresinde, kaslarımda ve kemiklerimde hissettiğim, başka birine karşı duyduğum ihtiyaç yüzünden bazı geceler neden uyuyamadığımdan emin değilim. Kitaplarda bundan bahsedilmiyor. Belki de bir tür hastalıktır.

Mona, "Yoruldum," dedi ve başını omzuna yasladı, nefesinin ciğerlerini tırmaladığını duyabiliyordum. Mutfağa indim ve daha önce onlardan çalabildiğim kadar şey çalmış olmama rağmen dolapları açtım. Bizim için bir şey kalmamıştı: tabaklar, tencereler, çok eskiden kalma teneke et ve balık. Anne ve ben diğer her şeyi almıştık.

Ama gözden kaçırdığımız bir şey vardı çünkü bu sabah mutfakta düzenli bir şekilde katlanmış kurulama havlularının bulunduğu alt çekmeceyi açtım. Havluların altında, üzerinde kalın altın harflerle *BADEM EZMESİ* yazılı uzun dikdörtgen bir paket vardı.

"Uyandın mı?" diye sordum ve Mona başını kaldırdı. Paketi açtım ve içindekileri kokladım. Şeker ve bir başka şey daha vardı, sıcak bir şey. İçimde bir şey o kokuyu hatırlamıştı.

Bademezmesinin bir kenarını kopardım ve Mona'ya verdim.

"İstemiyorum," dedi.

"Ama bu özel. Yeni bir şey."

Küçük sarı topu parmaklarımın arasından aldı. Elimdeki bademezmesi dikdörtgeninden bir ısırık aldım. Harikaydı, fazla şekerliydi ama lezzet doluydu. Ve birden bu kokuyu önceden nerede aldığımı hatırladım: Gümüş Makas'ta, Gaynor'ın o yaşlı

kadınların saçlarında tam olarak badem ezmesi gibi kokan şampuanı kullandığı yerde.

Gaynor! Senelerdir onu düşünmemiştim.

"Biraz daha," dedi Mona ve ben gülümsedim. Günlerdir iştahı kapalıydı.

"Nasıl diyorduk?"

"Biraz daha lütfen."

Ve eve dönüş yolunda Mona'yla birlikte o badem ezmesi paketinin yarısını yemiştik ve Anne'ye vermek üzere o kokulu, şekerli ziyafetin yalnızca yarısı kaldığı için suçlu hissetmiştim.

Rowenna

Eski günlerde yaşamak çok kolaydı.

O kadar kolaydı ki ölümle dans ederdik. Kim hayatımızla oynayıp bundan paçayı sıyırabilir? Hastalanmadan ve ölmeden önce en çok kim sigara içebilir, en çok kim içebilir, en çok kim yemek yiyebilir? Ve gerçekten hastalansak bile bu çok önemli olmazdı. Elimizin altında sürekli ilaçlar olurdu, köydeki sağlık merkezinde cevaplar ve tedavi vardı.

Yıllar boyunca Dylan ve benim bir doktora, hatta bazen hastaneye, bize gülümseyecek ve bizi tedavi edecek beyaz önlüklü uzmanlardan oluşan bir ekibe ihtiyacımız oldu. Dylan'ın feci şekilde hastalanıp kan sıçtığı ve olmayan şeyleri gördüğü zamanki gibi. Ya da bir sızıntıyı tamir etmeye çalışırken çatıdan düşüp ayak bileğimi kırdığım zamanki gibi. Hâlâ topallayarak yürüyorum. Mona'nın doğumu ve altı aylıkken yakalandığı ateş.

Dylan ve ben, açık ve büyük bir yara varsa kanı durdurmak için yosun kullanmamız gerektiğini öğrenmiştik. Nezle veya öksürük için en iyi şeyin buhar olduğunu biliyoruz. Öğrendiğimiz şeylerden biri de ısırgan otunun pek de az olmayan bir dizi hastalığa iyi geldiğiydi.

Ama Mona iyileşmeyecek. Bunu görebiliyorum, sanırım Dylan da görebiliyor. Duruşunda sanki küçük bir çocuğun bedenine hapsolmuş yaşlı bir kadının kendini salmışlığı var. Işıldayan yorgun gözlerini kırpışında bir yavaşlık var. Hâlâ sütümü içiyor ama iştahı yok ve çok zayıf.

Ölme tehlikesi aslında doğduğundan beri aramızdaydı ve ben bunu onun hareketlerinin yavaşlığında, başının tuhaf şeklinde, birkaç kelime söylerken dilinin dönmeyişinde görebiliyorum. Dylan fark etti mi bilmiyorum ama öyle işte. Mona normal değil. Onda bir şey var, bir zayıflık.

Öksürüğü geceleri bir motor gibi oluyor, onun o küçücük vücudundan çıkması mümkün olmayan bir şey gibi.

Geceleri onunla kanepede geçiriyorum, sırtüstü yattığında uyuyamadığı için onu dik tutuyorum. Bazen sıcaklığı teníme yapışıyor gibi, bazen de taş bir tahta gibi soğuk. Dün gece gömleğimin önünü açtım, onun da üstündekileri çıkarıp ikimizi de bir battaniyeye sardım, ten teneydik, küçük elleri ensemde, yumrukları gevşekti.

Yetersiz gücüm ve zayıflığımla ona sözcüklerden başka verecek bir şeyim olmadığı için gecenin en karanlık anlarında onunla konuşmaya başladım.

"İşte böyle, Mona. *Cariad bach**." Elini biraz hareket ettirdi, yumruğunu sıkıp gevşetti ve sonra parmak uçlarıyla omzumdaki

* Galce, "Küçük aşkım."

kemiklere dokundu. "Güzel havalar geldiğinde daha iyi olacaksın. Tabii ki olacaksın. Ve çiçekler de geri gelecek, *llygad y dydd* ve *pabis Cymreig* ve *dant y llew* de gelecek." Dilimde Galce kelimeler yeşeriyordu.

"Anne," dedi Mona bugüne kadar pek kelime söylemediği yumuşak sesiyle.

Dylan

Son gün onu askısına koydum, ama eskiden yaptığım gibi. Böylece onu sırtıma değil, göğsüme sıkıca bağlamıştım. Neredeyse hiç uyumamıştı, bu yüzden sabah onu Anne'nin kollarından almıştım.

"Uyumalısın," dedim Anne'ye.

"Uyumamalıyım."

"Hayır, uyumalısın. Uyumak zorundasın."

Ben kıyafetlerini değiştirirken Mona bana daha önce hiç bakmadığı bir şekilde bakmıştı. Beni incelemiyordu. Aksine, gözlerini benim yüzümde dinlendiriyordu. Montunu giydirdim ve onu askıya yerleştirdim, sonra da büyük montu giydim ve fermuarını ikimizin üzerine çektim. Hâlâ görebiliyordu ama sıcakta ve güvendeydi.

Onu eskiden gittiğimiz yerlere götürdüm.

Bahçenin etrafında, arkadaki arazide, seralarda, kış bahçelerinde dolandık. *Patates çiçekleri burada çıkıyor, değil mi Mona? Ve burada da turp yetiştiriyoruz. Ve işte burada da düşüp dizini kesmiştin...*

Ellerini sürüp kokularını içine çekmeyi sevdiği otların olduğu Summingdale'in bahçesine gittik. Burnuna bir dal biberiye sürdüm. Kız kardeşim bu kokuda geçirdiği yazların izini arayarak küçük bir nefes aldı.

Tarlaları aşıp Nebo'ya, onun için bir oyuncak araba, battaniyeler ve ince kıyafetler bulduğumuz yere gittik. Birkaç hafta önce badem ezmesi yediğimiz mutfağa girdik.

Ve sonra Llyn Cwm Dulyn, devasa kara göl durgun ve soğuktu. Kürek çekmek için uygun bir hava değildi ama kollarımı Mona'ya doladım ve saçlarının arasından ona şarkı söyledim, onun doğduğu geceyi düşündüm. Anne'nin göğsündeki minicik ağzını ve dünyaya geldiğinde yanında getirdiği her şeyi. Ümit. Yenilik. Ve Mona'yı eşsiz kılan o devasa, mucizevi isimsiz şey.

Bir an için başını kaldırdı ve gözlerini göle, sonra dağlara, sonra da Caernarfon'a, Anglesey'e ve uçsuz bucaksız denize çevirdi. Sonra başını tekrar göğsüme koydu ve uyuyakaldı.

Anne'nin çıkardığı o sesi asla unutmayacağım. Hiçbir kelime bilmeyen bir yaratıkmış gibi uludu, bir kurt misali. Bahçede gün sona eriyordu. Mona ölmüştü.

Mona Greta bugün çimlik alandaki elma ağacının altına, pijamalarına ve en sevdiği battaniyesine sımsıkı sarılı bir şekilde gömüldü. Kız kardeşimin üzerini toprakla örtmek dünyadaki en kötü şeydi ve Anne çimlerin üzerinde diz çökmüş, bir bağırıyor bir

ağlıyordu. Ona bakmamaya çalışıyordum çünkü içimde bir şey sıcak, yoğun kanla çalkalanıyormuş gibi hissediyordum. Ama ona bakum, yüzü kızarmıştı, kızarmış ve çirkindi. Ciğerlerimden korkunç bir iç çekiş yükseldi.

Mezarın üzerine toprak atarken ve her bir toprak bir öncekinden daha ağır hissettirirken gökyüzünde evimizin üzerinden geçen bir ok gördüm. Yıllar önce hepsi tek bir kara bulut halinde kaçtığından beri tek bir kuş görmemiştim ama şimdi buradaydılar. Sessiz, zarif. Dönmüşlerdi. Bugün kız kardeşimin gömüldüğü gün ve bugün kuşların eve döndüğü gün.

Caernarfon'a doğru gözden kaybolmalarını izlerken, "Kanada kazları," dedim.

Bu gece hava bulutluydu ve gökyüzünde yıldız yoktu, buna rağmen Anne ve ben montlarımızı giyip sundurmada oturduk. Anne çok çok hareketsiz ve sessizdi, yüzü taş levha gibi soğuk ve donuktu.

Karşımda kimse yokmuş gibi konuştuğumu hissederek, "Üzerinde adının yazılı olduğu bir mezar taşı yapacağım," dedim. "*Gideceğim yerin yolunu biliyorsunuz*, yazısını taşa kazıyacağım."

Anne'nin gözleri parladı. Yüzündeki ifadede tehlikeli, yeni bir şey vardı.

"İncil?"

"Yuhanna Kitabı. Mona İncil'i severdi."

Anne derin bir iç çekti. Gözlerime baktı ve kelimeler ağzından zehirmiş gibi döküldü. "Peki senin Tanrın şimdi hangi cehennemde?" Sundurmadan indi ve evin içinde gözden kayboldu. Bir anlığına ve hayatımda ilk kez ondan nefret ettim. Sesi, yüzü,

kokusu, arkamı her döndüğümde orada oluşu, sırları ve geçmişi. İnancımla alay edişindeki merhametsizliği. Bu his sadece kısa bir anlığına sürdü ama daha önce kimseden nefret etmemiştin. Neredeyse aşk kadar güçlü ama hiçbir şekilde inançtan daha güçlü değil.

Çoğunlukla kafamda kilit altında tuttuğum şeyleri düşünmeme izin verdim. *Sırların neler? Mona'nın babası kim? Benim babam kimdi? Senin baban kim? Her şey Son'un eşiğinde sallanırken beni neden bu dünyaya getirdin?*

Ondan nefret ediyordum.

Aradan çok geçmeden yatak odasından hıçkırıklarını duydum.

Pwyll'i, o çirkin yaban tavşanı ucubesini ve Mona'nın kucağında kıvrılmış, onunla uyuyakalışını düşündüm. Anne, Pwyll'in varlığından bile haberdar değildi. Mona gittiğine göre benden başka kimse bilmiyordu.

Herkesin sırları vardır.

Rowenna

Babasının kim olduğunu yazmam gerekiyor ama neden, emin değilim. Belki de varlığı hiçbir zaman tescil edilmemiş, hiç parka ya da okula gitmemiş bu küçük kızı, onu daha gerçek kılacağından. Yüzü iPhone kamerası ile hiç çekilmemiş kızım. Mona Greta, benim minik bebeğim.

Şubat ayında yağmurlu bir gündü ve tarlaların korunaklı köşelerine biraz kar birikmişti. Son'un üzerinden yaklaşık iki sene geçmişti ve Dylan'la başka bir insan görmeyeli de neredeyse o kadar uzun süre olmuştu. Bay ve Bayan Thorpe uzun zaman önce görülen bir rüya gibiydi. Ondan önceki her şey –iş, okul ve Gaynor– başka birinin hayatına aitmiş gibi geliyordu.

Dylan her zamanki gibi banyoyu dereden gelen suyla doldurmakla güne başlamıştı. Eve su pompalamak için eski bir boru kullandığı bir sistem tasarlamaya başlamıştı ama henüz yapmamıştı.

Her sabah eve kovalar dolusu su taşırdı. Kafasının içinde sekiz yaşında bir oğlan çocuğu yoktu. O bir işçiydi.

O sabah, sırt çantamda Bay Thorpe'un aletleriyle anayola kadar yaklaşık bir mil yürümeye karar vermiştim. Dylan'la birlikte mantar yetiştirmek için kocaman kara bir kutu yapıyorduk ve büyük, düz bir kapağa ihtiyacımız vardı. Yol işaret levhalarından birinin mükemmel olacağını düşündüm; sürücülere Caernarfon'a altı mil veya Bangor'a on iki mil kaldığını gösterenlerden birinin. Eğer çok büyük gelirlerse, bir hız sınırı veya park alanı levhası da işimi görürdü.

Yıllardır bu yolda trafik yoktu. Dünyadaki diğer herkes ölmüştü. Yıllar önce kesintisiz bir araba ve kamyonet vızıltısı olan A487'ye adım attım. Artık asfaltın üzerinde yosunlar, çimler ve yabani otlar büyümüştü.

Üzerinde *Nebo 1* ve *Cesarea 1/2* yazılı levhayı direğinden sökmeye başladım. Elimdeki ağır çekiçle metale vurduğumda terleyip yüksek sesle küfrettim. Bundan zevk de alıyordum çünkü başaracağımı biliyordum.

Ve göz ucuyla o hafif hareketliliği gördüm.

A487 yolu üzerinde bir adam bana doğru bisikletiyle geliyordu. Küfrettim elbette ve çekici başımın üstüne kaldırdım, saldırıya hazırdım. Adam beni görünce bisikletinden indi ve ikimiz de hareketsiz kalıp birbirimize baktık.

Silah yanımda olsaydı tek kelime dahi edecek kadar yaşayamazdı.

İsa Mesih'e benziyordu.

Uzun, dolaşık saçlar ve yüzünün yarısını gizleyen bir sakal. Vücudu çok ince, kot pantolonu çok kısaydı ve kirli beyaz bir tişörtü vardı. Kocaman kahverengi gözler, buzağı gözler, çocuksu gözler.

"Git buradan!" diye hırladım, sesimin sertliğinden neredeyse kendim korkmuştum. Bir hayvan gibiydim.

İsa Mesih, ona silah doğrultuyormuşum gibi ellerini kaldırdı, avuç içlerini gösterdi.

"Buradasın!" dedi uzun zamandır konuşmamış bir sesle. "Buradasın!"

"Nereden geldin?" diye sordum. Çekiç hâlâ başımın üstündeydi.

"Bir tek ben kaldım sanıyordum!" dedi. "Porthmadog tarafında yaşıyorum. Bir hiçliğin ortasında. Kimin evi bilmiyorum, herkes gitti." Elimdeki çekice baktı ve "Lütfen... Sana zarar vermeyeceğim. Yalnızca başka bir insan gördüğüm için çok mutluyum," dedi.

Birkaç saniye sonra çekici indirdim. İsa Mesih gülümsedi.

"Porthmadog'da insanlar var mı?" diye sordum, adam başını hayır anlamında iki yana salladı. "Sanırım Penrhyn tarafında biri var, çünkü dumanı gördüm. Ama Porthmadog tamamen ölü bir yer." Bu gerçek onun için hâlâ şok edici bir şeymiş gibi başını salladı. "Peki ya sen?"

"Şuradayım." Başımla evi işaret ettim.

Nebo direğindeki güzel ışıkların yıllar önce çalışmayı bıraktığını bilmiyormuş gibi, "Direğin altındaki kız," deyip gülümsedi.

"Yıllardır kimseyi görmedim. Gerçi bir oğlum var. Tek başıma değilim."

Adam sırıttı. Bence yakışıklıydı, yine de böyle bir fikir Son'dan sonra kulağa çok gereksiz gelmişti. "Bir oğlan! Kaç yaşında?"

Adı Gwion'du. A487'nin ortasında bir süre oturduk, solmuş beyaz çizgiler üzerinde yüzümüz birbirimize dönüktü, hafifçe

çiseleyen yağmur bizi ıslatıyordu. Ne olduğu, şu an neler yaşandığı ya da bundan sonra ne olacağı hakkında benim bildiğimden daha fazlasını bilmiyordu. O yalnızca bir grup çetenin bu işin en başında savaştığını; yiyecek, yakıt ve ilaç için birbirine girdiğini biliyordu. Şimdiye kadar ya birbirlerini öldürmüşlerdi ya da başka bir yere taşınmışlardı. "Belki de," dedi Gwion, "Cardiff veya Londra'da hayat normaldir." Burada toplumun sonunun gelmiş olması, her yerde aynısının olduğu anlamına gelmiyordu. Herkes bir yere gitmişti, hepsi birden ölmüş olamazdı.

"Buna gerçekten inanıyor musun?" diye sordum.

Gwion omuzlarını silkti. "Bilmiyorum. Neye inanacağıma veya ne için umut edeceğime karar veremiyorum. İnsanlık şimdi yeniden mi başlıyor? Yoksa kurtarılmayı mı bekliyoruz?"

Farkında olmasam bile böyle sohbetlerin özlemini çekiyormuşum meğerse. Elbette Dylan iyi bir arkadaştı ve artık benimle bir yetişkin gibi konuşabiliyordu. Ama Son'dan önceki hayatı zar zor hatırlıyordu. Hiçbiri onun için gerçek değildi.

Bir süre sonra ayağa kalktım. "Şu işimi bitirsem iyi olacak."

Gwion başını salladı ve konusunu bile açmadan yardım etmek için benimle levhanın oraya geldi. Çok geçmeden levha düştü ve mantar kutusuna kapak olmak üzere eve sürüklenmeye hazırdı.

Gwion sırt çantasına uzandı. İçgüdülerim bana dikkatli olmamı söylüyordu, bir adım geri gittim.

Gwion bana baktı ve bir süre hareketsiz kaldıktan sonra, "Sana zarar vermeyeceğim, insanlara olan güvenini böyle kaybetmemelisin," dedi.

Ve çantasına uzanıp bir kalıp bitter çikolata çıkardı.

"Son kullanma tarihini bir ay geçti sanırım. Tam olarak hangi tarihte olduğumuzdan emin değilim." Çikolatayı bana uzattı. "Oğlun için."

Ona ne diyeceğimi bilmiyordum. "Sana verecek hiçbir şeyim yok."

"Hiçbir şey istemiyorum. Bazen güzel şeyler buluyorum. Küçük bir çocuğun bir kalıp çikolata alacağını düşünmek beni mutlu ediyor."

Gwion, boş bir evden diğerine dolaşıp yiyecek, giysi ve çalıntı evinin bahçesi için bitki arayan bir hırsızdı. Dediğine göre yüzlerce eve girmiş ama ilk gördüğü kişi benmişim.

Çikolatayı kotumun arka cebine geri koyarken, "Yani, en azından hayatta olan," diye ekledi. "Bence çoğunu bulut öldürdü."

Dylan'la hasta olduğumuzda boğazımızdan zorla geçirdiğim su olmasaydı hayatta kalamayacağımızı bilsem de bulutu bir süredir düşünmemiştim. En zayıf anımda dereye ulaşacak enerjim olmazdı. Susuzluktan ölebilirdik.

"Şey için teşekkürler..." Gwion konuşmaya başladı ama bana neden teşekkür etmek istediğini düşünmek için birkaç saniye bekledi. "Herkesin gitmiş olduğunu sanıyordum. Başka birinin sesini duyacağımı hiç düşünmemiştim."

Mizacım sertleşmiş, sıcaklığımı kaybetmiş ve şüphe dolu olsam da Gwion'a gülümsemeden edemedim. İsa Mesih A487'de.

Seralar ve yeni yetişen bitkiler sayesinde hangi evin bizimki olduğunu çözmüş olmalı. Tabii bir de hava soğukken bacadan kurdele gibi kıvrım kıvrım çıkan dumanı fark etmiştir. Birkaç ayda bir kapının eşiğinde bir hediye bulurdum; bir kutu

şeker ya da bir kutu Asda İtalyan Karışık Otları ya da güzel ve harika bir günde bir kalıp eski moda sabun, geçmiş gibi kokan turuncu olandan.

A487'de tanışmamızdan neredeyse bir yıl sonra bir gece yatmadan önce perdeleri çekiyordum ki onu orada, bahçe duvarının arkasında, sırtında çantasıyla beklerken gördüm. Hemen paniğe kapıldım. Ya Dylan uyanıp onu görürse? Dylan, Gwion hakkında hiçbir şey bilmiyordu! Yine de Gwion'u orada gördüğümde hissettiğim sevinç dalgasını inkâr edemezdim. Son'dan beri yaşamadığım türden bir sevinç, sarsıcı türden, hoş bir sürpriz.

Ona ilk sözlerim, "İçeri giremezsin," oldu. "Dylan'ın seni görmesini istemiyorum." Bu sefer bir gömlek giymişti, küçük sedefli düğmeli mavi bir gömlek. Hava kararmaya başlamıştı ve gün sonu onu mükemmel bir şekilde tamamlıyordu. Hoş görünüyordu.

"Hâlâ buradasın! Harika!" dedi Gwion kocaman bir gülümsemeyle. "Hayattasın! Bu müthiş Greta!"

İlk tanıştığımızda ona ismim konusunda neden yalan söylediğimi bilmiyorum. Belki de bu yeni dünyada her şey çok kişisel geliyordu ve bana ait olan tek şey ismimdi. Dylan "Anne" demişti. Artık kimse bana "Rowenna" demiyordu.

Neredeyse her üç ayda bir bana gelir, her seferinde bir hediye ve bazen de bir ton bilgi getirirdi. Morfa Bychan'daki sahilde ölü bir balina ve Porthmadog'daki Tesco'nun otoparkındaki yabani otların arasında bir geyik ailesi görmüştü. Sonra bir gün bana, "Senin için Nebo'daki evlere baktım. İçlerinde kimse yok. Kapıları kapalı olan yatak odalarına girmeyin çünkü biliyorsun işte, bulut," dedi.

"Bunu bana neden söylüyorsun?"

"Bak, çalma fikrinden hoşlanmadığını biliyorum ama eminim ki bu insanlar eşyalarını almanı isterdi."

Ahlaki sorgulamanın dilimin ucunda hazır bekliyordu ama doğruyu söylediğini biliyordum. Nebo köyü yalnızca yarım mil ilerideydi ve Dylan'la benim için temiz battaniyeler, tencereler, tabaklar, çatımızı onarmak için mükemmel arduvazlar olacağını biliyordum. Neredeyse üç senedir yatağımda şilte olmadan uyuyordum, temiz ve kuru bir şilte lüksünün düşüncesi bile katlanamayacak kadar fazla geliyordu.

Bunun hayatımızdaki bir sonraki büyük "küçük değişiklik" olduğunu bilerek, "Teşekkürler," diye cevapladım. Evlere zorla girme, hırsızlık, diğer insanların hayatlarından arda kalanlarla hayatta kalma. Hayır, hayatta kalma değil çünkü zaten hayattaydık. Ama daha fazlasını istiyordum. Birazcık daha fazlasını.

"Kitap var mı?" diye sordum.

"Tanrım, evet! Bir sürü var. Okunmayı hak ediyorlar Greta. Takdir edilmeyi hak ediyorlar."

Biz de öyle yaptık.

...

Gerisini yazmayacağım. Serin bir gecede bahçemin alacakaranlığında elimi tutmak için elini uzatışını ya da toprak gibi kokan bir adamla terlemenin nasıl olduğunu. Kar, uzaktaki bir ateşin külleri gibi düşerken ve yumuşak başparmağı yanağımdayken seradaki gülümsemesinin sıcaklığını tarif etmeyeceğim. Sonunda Sunningdale'in dışındaki paspasın altında

saklanan anahtarın cazibesine yenik düştüğümüzden, Bay ve Bayan Thorpe'un evine girip nemli, tozlu ve cennetteki bir bulut gibi yumuşak yataklarına yattığımızdan bahsetmeyeceğim. Ayağındaki, pencereden gelen ay ışığının yumuşak parıltısıyla ve komodinin üzerinde titreyen bir mumla aydınlanan küçük dövmeden bahsetmeyeceğim ya da hatırlamama izin vermeyeceğim. Soluk tenine basit bir şekilde işlenmiş M harfi. Dövmesi hakkında soru sormadım. Ama başparmağımı dövmenin üzerinde gezindirdiğimde Gwion uykusunda kıpırdandı ve gözlerini açıp kırpıştırdı. Mavi gözleri geceyle birlikte kararmıştı. Ayağındaki M harfini okşadım. Dokunuşum, soracak cesareti bulamadığım soruyu soruyordu. Önce sessizdi, sonra birkaç kez yutkunup kısık bir sesle, "*Ben bir babaydım. Bütün bu olanlardan önce. Ben... anlatamam,*" dedi. Anlatamadı da. Bu konu hakkında söyleyecek başka bir şeyi yoktu.

Ama Gwion hakkında bir şeyler yazmam önemli çünkü ilişkimizi yanlış anlamak çok kolay olurdu. Birkaç kalıp sabun ve çikolata karşılığında bedenini sunan bir kadın. İhtiyaçlarla dolu bir dünyada ticari bir işlem. Ama Mona'yı yaratan ilişki, bu türden bir ilişki değildi. Daha önce hiçbir erkek beni gördüğüne Gwion kadar mutlu olmamıştı ve ben hiçbir zaman bu kadar dürüst, ilkel ve gerçek bir çekim hissetmemiştim. Bence aşk, Son gelmeden öncekı dünyadansa bu dünyaya daha çok yakışıyor.

Ona ne olduğunu bilmiyorum. Belki evi gözetlemiş, çamaşırları asarken ya da odun keserken tişörtümün altındaki bir top gibi gittikçe büyüyen ve sertleşen karnımı görmüştü. Belki ölmüştür, öldürülmüştür ya da bir hastalığa yenik düşmüştür. Belki de eve girmek için davetiye beklemekten, beni serada veya Bay

ve Bayan Thorpe'un hayalet evinde görmek zorunda kalmaktan bıkmıştı.

Belki de adı gerçekten Gwion değildi ve belki Son'dan önce bir marangoz da değildi ve belki Porthmadog'ta çalıntı küçük bir evde yaşamıyordu. Belki de benim gibi ziyaret ettiği onlarca kadın vardı, gün bitiminde bahçelerinin bir ucunda onun bedeninin silüetini görmeyi hep bir umutla bekleyen kadınlar... Ama ben inanmaya devam etmeyi seçiyorum. Eğer yapabilseydi, Gwion'un burada olacağına inanmayı seçiyorum. Ve kızını tanıyacağına ve onu seveceğine. İnandığımız şeylere –inanç beslediğimiz şeylere– bütün bunlara inanmayı biz seçmiştik.

Rowenna

Nebo'daki evlerden bir şeyler çalma fikrine tamam dediğimden beri her şey hem daha kolay hem daha zor olmaya başladı. İlk kez tarlaları aşıp yürürken Dylan, "Fikrini ne değiştirdi?" diye sordu. Neredeyse kış gelmişti ve Dylan yakında dokuz yaşında olacaktı. Gwion'ın beni ziyaret etmeye başlamasından sonra ama hamile kalmadan çok önceydi.

"Bence vakti geldi."

"Ama neden? Neden vakti geldi?"

Ölü gibi durdum. Oğluma karşı saçma bir şekilde öfkeliydim ve acı verici de olsa bunun nedeninin farkındaydım. Gwion'un varlığını ondan saklıyordum ve hem tuhaf hem de berbat bir halde ona karşı sadık olmadığımı hissediyordum. Dokuz yaşındaki bir çocuğun olması gerektiğinden daha ince ve daha kaslı oğluma baktım. Dylan bana gülümsedi, babasının çarpık dişleri içimdeki eski bir anının izini söküp atıyordu.

"Dyl, bu dünyada her şeyden çok ne istersin?"

Sorunun cevabını ciddi ciddi düşünürken gülümsemesi silindi. "Herhangi bir şey mi?"

"Her ne istersen."

Dylan düşündü. Son'dan önceki son Noel'ini, plastikten ve elektronik eşyalardan oluşan ve bir şekilde ona olan sevgimi kanıtlamakla yükümlü o korkunç dağı hatırladım.

"Bir kış bahçesi," diye net bir şekilde yanıtladı. "İçi çok sıcak kalan, eve bitişik yapıdaki ve içeride küçük bir ateş yananlardan."

Dylan son derece ciddi olsa da ona gülümsemeden edemedim. Elleri kabaydı ve sertleşmişti ama dokunuşu nazikti; içgüdüsel olarak bahçıvan olan birinin elleri. "Bunu yapmak için neye ihtiyacın var? Çünkü bunu yapacağız Dyl. Nebo'daki evlerde ve bahçelerde ihtiyacın olan şeyleri ara. Sonra onları eve götürürüz, sen de o malzemeleri nasıl istersen öyle kullanırsın."

Gözlerini kocaman açtı. "Gerçekten mi?"

"Gerçekten. Ama bana bir şeyin sözünü vermelisin. Benim görme şansım olmadan hiçbir eve girme, tamam mı?"

"Tamam."

Dylan ceset görmek için çok küçüktü.

Diğer insanların evlerinde tuhaf bir şey var.

İlk ve en belirgin şey koku. Bu evlerde birileri yaşayalı yıllar olmuştu ama hayaletleri belli belirsiz kokularda kalmıştı: çamaşır tozu, sigara ya da cila. Herkes yalnızca işe gidermiş gibi ayrılmıştı evden: lavaboda kirli bir kupa, kapı paspasının üzerinde faturalar, banyodaki rafta koyu kırmızı bir ruj. Nebo'daki evleri gezmemiz, ganimetlerimizi kahverengi ya da yeşil tekerlekli çöp

bidonlarında eve sürüklememiz ve sonra yağmur suyu biriktirmek için işe yaradıklarından onları da elde tutmamız aylarımızı almıştı. Evlerden topladıklarımız şöyleydi:

- Yatağım için çift kişilik bir şilte, Dylan için tek kişilik bir şilte.
- Yüzlerce olmasa bile onlarca, çoğu yenilebilecek durumda konserve yiyecek.
- Kazaklar, montlar, çoraplar, ayakkabılar.
- İğne ve iplik.
- Kitaplar.

İlk defa ceset gördüm. Beş ya da altı tane –daha fazla da olabilir– saymadım. Yaşlılar, gençler, orta yaşlı insanlar.

İlk gördüğüm cesetler aklımdan bir türlü çıkmıyordu.

...

Bir belediye eviydi, birbirine yapışık evlerden. Kapının önünde, annesinin onu çaya çağırdığını duyunca sahibi tarafından bir kenara atılmış gibi duran mavi bir BMX bisiklet vardı.

Ben onları bulana kadar çoktan kemikleşmiş, pijamalar içindeki iki kişi ön yatak odasındaki büyük çift kişilik yataktaydı; lavanta rengi bir bornozun kolları arasında bir Man U tişörtü. Saçları mükemmeldi, annesinin ağartılmış sarı saçları vardı (Saçlarını Gümüş Makas'ta boyayan ben miydim?), oğlunun saçları koyu renkti.

Eve girmeden önce duraksadım. Dylan bahçedeydi, kendi bisikletine sahip olma ihtimaliyle yavaşça büyülenerek BMX'i inceliyordu. Sokakta bisikletin zinciriyle oynayıp frenlerini denerken onu duyabiliyor gibiydim.

Anne ve oğlun cesetlerine baktım. Dışarıda konuşan Dylan'ı dinlerken, bulut geldikten sonraki hastalığımızı hatırladım.

Lavanta bornozlu bu kadın benim arkadaşım olabilirdi. Çocuk belki Dylan gibiydi, beraber futbol oynayabilir ve BMX'i paylaşabilirlerdi. Dylan'ın arkadaşı olabilirdi.

Odaya adımımı attım ve birdenbire 21.Mezmur'u hatırlayıp her kelimesini ezbere hatırlayabilmeme şaştım. Her bir kelimesini biliyordum ama bir tanesine bile inanmıyordum. Mezmurları okumak için inanç sahibi olmaya gerek yok. Ritminde huzur veren bir şey var, özellikle Galcesinde. Bazen günün sonunda zihnim bir romanın akışını takip edemeyecek kadar yorgun olduğunda okuyorum.

Gardırobuna baktım ve kim olduğuna dair küçük ayrıntılar yakaladım, her şeyin üzerini dantel gibi toz kaplamış. Pembe ruj. NRG adında bir şişe parfüm; kılları arasında birkaç sarı saç teli kalmış bir saç fırçası. Bozuk para. Önünde ayçiçeği resmi olan, içinde dağınık sözcükler karalanmış bir kart. *Umarım her şey iyi gitmiştir. İşler yoluna oturduktan sonra yakında seni ve Nathan'ı görmeye geleceğim. Sevgiler, M xxxx.* Belki de postacıyı yakalamak için çabucak karalanmış ve üzerine çok düşünülmeden yazılmış bir nottu ama yatağında çürümüş halde yatan sarı saçlı kadın için bir anlam ifade ediyordu. Onu pencere pervazına ya da buzdolabına asmak yerine, en özel ve kişisel alanına, yatak odasına getirmişti.

Mxxxxx'in şimdi nerede olduğunu merak ettim.

Pembe rujun kapağını açtım ve ince, çatlamış dudaklarıma sürdüm. Güzel miydi? O sarışın kadın? Sesi nasıldı? Gece yatmadan önce tişörtlü çocuğa kitap okur muydu? Okul kapısında göründüğünde ona gülümser miydi?

Odanın köşesindeki bir sandalyede ütülenmeyi bekleyen bir yığın giysi vardı.

Evden bir tencere, eski elbiseler ve tuz çalarken bu eve geri dõneceğime, arka bahçede bir çukur kazacağıma ve bu iki kişilik aileye düzgün bir cenaze töreni yapacağıma söz verdim. Ama nihayetinde yüreğim bunu yapmayı kaldırmadı. Yatakta birlikte mutlu görünüyorlardı, sessizlik etraflarını bir battaniye gibi kaplamıştı.

Dylan

Uzun bir arduvaz lehvası, 30 santim genişliğinde 90 santim uzunluğunda ve bir zamanlar birinin tarlasını diğerinden ayıran çitin bir parçasıydı. Bu levhalar, koyunların geçmesini engellemek için topraktan fırlayan ve tellerle birbirine bağlanmış kocaman kararmış dişler gibi birbirine yakın yerleştirilir. Biz bunlara çit diyoruz. Biri onları oraya koymuş. Birisi taş ocağından yüzlerce ama yüzlerce arduvaz lehvayı kaldırmaya çalışmış ve onları yarısına kadar toprağa gömmüş, dağları parsellere ayırmak için kullanmıştı.

Çitten bir parçayı çaldım ve dizide bir boşluk yaratarak bir el arabasıyla eve götürüp Mona'nın mezarının üzerine düz bir şekilde yerleştirdim. Üzerine harfleri kuru ve sessiz bir yerde, kulübede kazımak daha kolay olurdu ama ben tam orada, Mona olduğum yerin altında derin bir uykudayken oymayı tercih ettim.

Mona'yı gömeli dokuz gün oldu ve bazı şeyler değişti. Anne ve ben eskiden olduğu gibi doğru düzgün konuşmuyoruz. Geceleri gelip sundurmada benimle oturmuyor. Kitap da okumuyor. Birkaç gerekli işi yapıyor –bahçe işi, tamir ve yemek pişirme– ve sonra iyi geceler demeden yatmaya gidiyor. Ben de ateşe yanaşıyor, T. H. Parry-Williams'ın ve dağın diğer tarafında yaşayan yaşlı yazarın denemelerini okuyorum. Bazen tek başıma seralardan birinde ya da sundurmada oturuyorum. Mona'yı düşünüyorum ve bazen gülümsüyorum, bazen de midem bulanana kadar ağlıyorum. Neden bilmiyorum ama bazen Pwyll'i de düşünüyorum ve onun için ağlıyorum. Ama Anne duymasın diye hep sessizce ağlıyorum.

Bir şeyin özlemini çekiyorum ama ne olduğundan emin değilim.

Mezar taşına harfleri kazımak için bir çekiç ve marangoz kalemi kullanıyorum ve düzgün bir iş çıkarmak için acele etmiyorum. Büyük harflerle adı *MONA* ve altında *GRETA*. Sonra ekleyecek yeni bir şey düşünmek zorunda kaldım çünkü Anne'nin Tanrı hakkında söylediklerinden sonra oraya İncil'den bir alıntı eklemek doğru gelmedi. Tartışmamızı değil, Mona'yı hatırlamak istiyorum.

Ne ekleyeceğimi düşünerek kapının önünde oturdum. Evde binlerce kitap vardı ve yarısını ezbere biliyordum ama hiçbiri kulağa mükemmel gelmiyordu.

Tepemden birkaç kaz uçtu. Henüz karga, martı veya ötücü kuş görmedim ama geliyor olmalılardı.

Ve ne kadar uzağa uçtuklarını, ait oldukları tüm o yerleri düşünürken Mona'nın nasıl buraya, yalnızca buraya ait olduğunu

düşündüm. Burası onun hayatıydı ve Anne'yle ben onu ayakları derede, çalılardan böğürtlen toplarken hatırladığımız sürece bir şekilde hep burada olacaktı. Bence insanlar bu şekilde sonsuza kadar yaşar, tanıdık yerlerdeki küçük anılarda.

Mezar taşına geri döndüm ve taşı kazmaya başladım.

Mae darnau ohonof ar wasgar hyd y fro.
T. H. Parry-Williams

Taşa Galce kelimeler işlediğim için Anne'nin bana kızıp kızmayacağını bilmiyordum. Mona ve ben her iki dilde de oyun oynadığımızda bile Anne bizimle Galce konuşmazdı. Ama bunun onun için sorun olmayacağını düşündüm çünkü bu onun anad iliydi ve Mona'ya yakıştığını düşünüyordum.

Her yere dağılmış benden parçalar var.

Artık bir çite benzemiyor. Bir mezara benziyor.

Rowenna

Uzun zamandır bir şey yazmıyorum. Bunun bütün sebeplerini yazamam. Mona gittiğinden beri Dylan'la beni görünmez bir sis sarmalamış gibi hissediyorum ve *Nebo'nun Mavi Kitabı* aramızda asılı kalmış cevaplanmamış şeylerin cevaplarını içermiyor.

Küçük kızımı gömeli –kaç ay oldu bilmiyorum ama– aylar oldu, Dylan'ın bu deftere uzanıp bir şeyler yazmasının üzerinden de aylar geçti. Artık bir erkek oldu ve kederim beni zalimleştirdiği için aramızda bir huzursuzluk var. Artık neden yazmadığını biliyorum. Bu zamanların not edilmesini ve hatırlanmasını istemiyor.

Beni terk edeceğini düşünüyorum.

Sıradaki bu olabilir. Dyl yoluna devam etmesi, çok sıradan bir şekilde Nebo'ya ya da arkadaki tarlaya patateslerdeki yabani otları temizlemeye gitmesi ve bir daha asla geri dönmemesi.

Belki onu Anglesey'e bakarken yakaladığımda ya da yağmurda çardağa oturduğunda aklından geçenler bunlardır. Yine de içten içe onun beni terk edemeyecek kadar nazik biri olduğunu biliyorum. Ben onun sorumluluğuyum. Bana iğrenç ve korkunç bir şekilde bağlı. Hayatta kalabileceğimizden emin olmak için benden daha fazlasını yapıyor.

Bazı geceler olduğu gibi bu gece yine oldu. Uyuyordum, sonra onun yüksek, ince sesinin, "Anne!" diye bağırdığını işittim. Kısa, mutlu, neşeli bir sesti ve rüya olduğunu bilmeme rağmen yataktan kalkıp onu aradım. Onu hep arıyorum. Bu çılgınlıktan asla kurtulamayacağım.

Kalkıp Dylan'ın odasına doğru yürüdüm. Kapı aralıklı ve sırtı bana dönük uyuyordu, battaniyelere sıkıca sarınmıştı.

Sessizce, "Özür dilerim," dedim ve Dylan anında ayaklandı.

"İyi misin?"

"Evet. Her şey için özür dilemek istedim. Seni çok seviyorum."

Sessizlik zaman gibi uzadı. Söylenecek çok şey vardı ama gerek kalmayacağını umuyordum.

"Bazen onu duyduğumu sanıyorum. Gecenin bir yarısında. Sonra kalkıyorum ve..."

Dylan başıyla onayladı.

"Uyandığımda ve hatırladığımda bundan hoşlanmıyorum."

"Evet. Ama biz iyiyiz Anne."

Sonra ikimiz de uykuya daldık ve sabah olduğunda her şey bir nebze daha iyiydi.

Rowenna

Bu olay yalnızca bu sabah yaşandı. Hâlâ titriyorum. Bütün gün böyleydim. Dylan'a açıklamak için elimden geleni yapmaya çalışıyorum ama kelimeler kaynayıp erimiş şeker gibi birbirine yapışıyor ve kulağa aklımı kaybediyormuşum gibi geldiğimin farkındayım. *Bu şu anlama geliyor... Bunu beklemiyordum...*

Dylan dün gününü eski zincirleri kullanarak ağaç gövdelerini köyden aşağı sürükleyerek geçirdikten sonra bugün o odunları kesiyordu. Ben de serada fideleri ayırıp saksılarını değiştiriyor, suluyor ve saksıları rafta yan yana diziyordum. Dışarıdan gelen odun kırma sesinin ritmine ayak uydurarak eski bir Gal şarkısı mırıldanıyordum. Pek Galce şarkı bilmem ama bu şarkı, Gaynor'ın arada bir çaldığı eski bir Dafydd Iwan CD'sinde var-

dı. Bazen Dylan ve ben bu şarkıyı bir marşmış gibi söylerdik. Gerçek Gal marşını hatırlamıyordum. Zaten sözleri atalarımın, şairlerin, şarkıcıların ve cesur savaşçıların toprakları hakkında bir şeylerdi ve bu yüzden de bizim için hiçbir zaman bir anlamı olmamıştı. Memleket hissi vermiyordu.

Baltanın ritmi yerini dinginliğe bırakmıştı. Dylan'ın kesmek üzere daha fazla odun almaya gittiğini veya bir yudum su içtiğini düşünerek bir süre bekledim. Sonra bağırışları duydum ve oğlumun seraya doğru gümbürdeyerek gelen ayak seslerini. Panikle boğuluyor gibiydim. *Balta balta! Dylan yaralanmıştı.* Ama içeri girdiğinde üzerinde hiç kan yoktu, gözleri fal taşı gibi açılmıştı. Şimdi gözüme yine küçük bir çocuk gibi görünüyordu.

"N'oldu?"

"Dinle!"

Dinledim. Bir süre hiçbir şey duymadım ama sonrasında bir ses, tiz bir vızıltı ve alçak bir iniltiyle içeri dolmaya başladı.

Dylan "Ne bu?" diye sordu, korkmuştu. "Gökyüzü parçalanıyormuş gibi bir ses!"

Oğlumun yanından hızla geçip gökyüzüne baktım. Uzaktaydı ama sessizliğe çok alışmış olduğumuz için gürültülüydü.

Dylan, siyah yaban arısı şeklinde bir şeyin bulutsuz mavi gökyüzünde Caernarfon'a doğru ilerlediğini görünce tekrar, "Ne? Nedir bu?" diye sordu.

"Bu bir helikopter," diye yanıtladım ve birbirimize baktık.

Korkuyorum.

Eski dünyadan, teknolojik ekranların karşısındaki yavan günlerden. Selam vermeden geçip giden insanlardan. Sıradan hayatlardan. Helikopterlerden.

Dylan

Akşamları sundurmada oturduğumda Anne yanıma gelmeye başladı. Uzun zamandır çok sessiz kaldığımızdan ya da *Nebo'nun Mavi Kitabı*'na artık çok az yazdığımız gerçeğinden bahsetmiyoruz. Doğru kelimeleri bulamıyoruz.

Mona'nın ona seslendiğini duyduğunu söylediği o geceden hiç bahsetmedik. Aynı şeyin T. H. Parry-Williams'a da olduğunu okumuştum. Uzun zaman önce geceleri duyduğu sesler hakkında yazmıştı, aslında olmayan ama yine de duyulabilen sesler. Böyle bir şeyin Son'dan önce de yaşandığını öğrendiğim zaman çok ama çok mutlu olmuştum. Bu sadece bizim başımıza gelmemişti. T. H. Parry-Williams'ın yazdıklarından Anne'ye bahsetmedim. İncil'den ve eski kitaplardan yeterince bıkmıştı.

Sundurmada otururken Anne, "Şu an bir sigaraya hayır demezdim," dedi. Sanki gerçekten de sigara içiyormuşcasına ağzından buhar çıkıyordu.

Mona'yla Nebo'da geçirdiğimiz o günü, bademin ve şekerin damağımızda bıraktığı tadı hatırlayarak, "Biraz badem ezmesi isterdim," dedim.

Sonra da uzun zaman öncesinden Gümüş Makas'ı, Gaynor'ı ve lavabonun yanındaki badem ezmesi kokulu şampuanı anımsadım.

"Penygroes'a gidebilmeyi ve kebap yiyebilmeyi isterdim," dedi Anne. "Sarımsak sosla birlikte. Ve bir sürü çiğ soğan."

"İster miydin gerçekten?"

"Hayır," diye dürüst bir şekilde cevapladı.

Son'dan önceki günler ikimizi de korkutuyordu.

Helikopter, devasa ve çirkin metal parıltılar içinde gökyüzünde tökezleyerek ilerlemiş, cüretkâr tantanasıyla hiçliğin sesini parçalamıştı. Peşinden günlerce hiçbir şey olmadı ve Anne'yle aramdaki sonsuz soru döngüsü dinginleşmeye başladı.

Peki bu ne demek?

Demek ki orada bir yerlerde insanlar var ve çabalıyorlar.

Ne için çabalıyorlar? Her şeyi eskisine döndürmeye mi çabalıyorlar?

Bilmiyorum, değil mi Dyl? Bilmiyorum.

Ve dün, o yeni gürültü, bir helikopterin gürültüsünden çok ama çok daha kötüydü. Bir sürü bebek aynı anda ağlıyormuş gibi bir çığlık, fırtınada esen bir rüzgâr gibi.

Arkadaki tarlada otları ayıklıyorduk.

Anne, gözlerini yosun ve çimlerle kaplı ana yola çevirerek, "Ah, hayır," dedi.

"Ne bu? Bir şey acı mı çekiyor?"

"Polis arabaları."

Ve varlıkları bu dünyada bir anlam ifade ediyormuş gibi çok uzaklardan geçip gittiler.

"Kahretsin!" dedi Anne. Arduvaz gibi sert yüzü solgundu ve kırışmıştı.

"Ne?"

"Geri geliyor, değil mi? Dünya eski haline dönüyor. Geri geliyor."

Bu kötü bir şey mi, diye sormak istemedim çünkü öyle olduğu çok net belliydi. Ama bu şekilde tepki vermesini beklemiyordum. Kaybolmuş görünüyordu, hayatı kontrolden çıkmış, dönüp duran bir pusulaydı. Ama Anne öyle bir kadın değil. O güçlü ve sağlam biri, her şey onun kontrolü altında.

"Bir bulut gibi geri geldiğini hissedebiliyorum," dedi ve hızla Llyn Cwm Dulyn yönüne doğru uzaklaştı.

Rowenna

En güzel şeyler şunlar...

Yeşil otların sıcak toprakta yolunu bulmaya çalışması.

Anglesey'de günbatımı, utangaç bir sevgili gibi gökyüzünü kırmızıya boyaması.

Dinlemediğimi düşündüğü anlarda Dylan'ın şarkı söylemesi. Herkesin gittiğini düşündüğümde A487'de eski bir bisiklet üzerinde birini görmek.

Dolunay.

Mona'nın raftaki bez bebeği ve onu sımsıkı kavrayan elinin güzel, acı dolu hatırası.

Diğer çöplerle birlikte bahçe duvarının arkasına atılmış sessiz bir televizyon.

Bütün malzemelerini Dylan'la birlikte yetiştirdiğimiz çorba.

İnsanların ve koşuşturmanın yokluğu. Diğer olmayan her şey.

Hayat.

Dylan

Bu gece sundurmada otururken Anne, "Sence kurtulacak mıyız?" diye sordu. Polis arabalarını duyduğumuzdan beri çok sessizdi.

Bir an bile düşünmeden, "Kurtarılmaya ihtiyacımız yok, Tanrı aşkına," diye cevapladım. Anne uzanıp elimi tuttu.

"Seninle inanılmaz gurur duyuyorum Dyl."

Karanlıkta gülümsedim. Sözleri, ufukta başka bir Son varmış gibi hissettirmişti.

Bir süre sessiz kaldıktan sonra, "Öncesinde ben aslında gerçek ben değildim, biliyorsun," dedi.

"Ne demek istiyorsun?"

"Son'dan önce. Her şeyden korkardım. Hep her şeyi mahvedeceğimi düşünürdüm. Ama bence iyi kotardık, öyle değil mi? Sen ve ben. Ve Mona vardı, elimden gelenin en iyisini yapıyorum."

"Evet," diye onayladım. "Sen aslında busun Anne. Sen elinden geleni yap, biz iyi oluruz. Güçlüsün. Bir savaşçı gibi."

Sessizlik içinde oturduk. Anne ne düşünüyor bilmiyorum ama yaşadığımız bütün o müthiş anları hatırlıyordum. Mesela seraları, ilk bitkileri, Pwyll'i, Llyn Cwm Dulyn'de su sıçratan Mona'yı ve bütün o kitaplardaki tüm hikâyeleri. Ve bizim kitabımızı, rafta diğerlerinin arasında yaşayan *Nebo'nun Mavi Kitabı*'nı.

Sonra Anglesey aydınlandı.

Yakın plan yıldızlar gibi birbiri ardına yanan turuncu ve beyaz ışık dalgası. Evler ve sokak lambaları on sene önce uyuyakalmış gibi göz kırparak uyanıyor. Uygarlık ve medeniyet uzun bir aradan sonra cesurca geri dönüyor.

Anglesey'in ışıkları bir iblis gibi bize pis pis gülüyordu.

"İyi misin?" diye sorduğumda Anne elimi sıktı, nemli gözleri yeni ışıklara bakarken ışıldıyordu.